

Note

Introducere

¹ Termenul desemnează textele ficționale situate în afara parametrilor estetici, formali și funcționali ai mării literaturi, stabiliți de știința literaturii. Literatura populară reproduce și reciclează structuri narative preexistente, fiind numită și literatură a modelelor (clișeelor). Autorii respectivi tind spre formula serialului. Numeroși sociologi actuali resping această concepție „monadică” și implicit opoziția dintre cultură și natură. În opinia lor, cultura nonelitelor nu este inferioară aceleia a elitelor, iar civilizația occidentală nu deține vreo superioritate immanentă. Ocolind judecățile de valoare, ei se mulțumesc să observe diferențele dintre cultura „înaltă” și cea „populară”. La rândul nostru, încadrăm sefeul în literatura populară în sens tehnic, fără a sugera vreo inferioritate a acestuia față de literatura elitelor.

În *Biografia ideii de literatură*, Adrian Marino analizează o serie de avataturi ale conceptului de literatură populară (literatură de masă, subliteratură, paraliteratură). În opinia acestui teoretician, sefeul ar intra în categoria literaturii de masă. Vom reveni pe larg la această problemă, într-un subcapitol de sine stătător. Menționăm deocamdată ideea că modificările conceptului de literatură populară, în sensul menționat mai sus, nu aduce schimbări de esență în controversa dintre exclusivismul elitist și ecumenismul paraestetic. Oricum le-ar numi, elitiștii consideră că o largă categorie de texte sunt străine de literatură, iar oponenții lor socotesc că aceleași texte fac parte din literatură.

² Îl denumim astfel pe autorul/cititorul de literatură fără afinități pentru sefeu.

³ Folosim conceptul de literatură, referindu-ne la literatura cultă/artistică. În sens larg, sefeul și orice alt text (de ficțiune) fac parte din literatură.

⁴ Sefistul este o persoană implicată în fenomenul social SF, ca autor și/sau cititor. Iată și o definiție mai veche a antiliteraturii, înțeleasă ca negare a literaturii. „Negarea adevărată, esențială, a literaturii, este de fapt paraliteratura, 'literatura' care doar se preface, 'are aerul' vag de a fi 'literatură', dar pe care o suprimă atât teoretic (în intenție și concept), cât și practic (stil, scriitură).” (Adrian Marino, *Dicționar de idei literare*, Editura Eminescu, Buc., 1973, p. 128.) Nuanța pătimasă, legată de „stricarea” literaturii de către antiliteratură, a dispărut din majoritatea cercetărilor contemporane, fiind preferată „democrația textului”.

⁵ Nimerita expresie îi aparține lui Remo Ceserani (*Raccontare il postmodernismo*, Torino, Bollati Boringhieri, 1970), citat de Bertrand Westphal. În același loc, se amintește faptul că respectiva „colonizare” are darul de-a irita o parte a inteligenței.

(<http://www.ditl.info/art/definition.php?term=3209>).

⁶ Referiri interesante la omul postmodern(ist) în Zygmunt Bauman, *Etica postmodernă*, Traducere de Doina Lică, Editura Amarcord, Timișoara, 2000).

⁷ ”Nu ne pronunțăm în nici un fel în ceea ce privește raportul dintre valorile culturilor pe care le tratăm aici comparativ.” (Max Weber, *Etica protestantă și spiritul capitalismului*, Traducere de Ihor Lemnij, Postfață de Ioan Mihăilescu, Humanitas, Buc., 1993, p. 19.)

I Sefiști contra literați

Instituționalizare, organizare, roluri

¹ În *Anticipația românească – un capitol de istorie literară*, Ediția a doua revăzută și adăugită, Editura Viitorul Românesc, Buc., 2003, Mircea Oprea le inventariază sistematic, menționându-i și pe predecesorii săi în această direcție de cercetare.

² În cartea citată, (p. 92) Mircea Oprea nu menționează decât un singur text apărut între 1949 și 1954.

³ În acei ani, era “o afacere” să fii scriitor sau să faci jurnalistică literară. Drepturile de autor plătite de edituri și de periodice erau foarte mari, în raport

cu salariile oamenilor de rând. La fel, premiile acordate scriitorilor. Premiul de Stat, înființat în 1949, precum și Premiul Academiei, acordat și în timpul regimului comunist, includeau sume importante, de natură să modifice sensibil *standing*-ul cuiva. Un exemplu. Premiul acordat în 1949 de Academia R.P.R., însuma 200.000 lei, echivalentul a circa 50.000 RON, de astăzi. Chiar și împărțit între doi laureați, cum se întâmpla uneori, premiul rămânea enorm în raport cu veniturile medii ale populației.

(<http://www.itcnet.ro/history/archive/mi1999/current4/mi90.htm>)

⁴ *Uniunea Scriitorilor din România. Scurt istoric*

(<http://www.uniuneascriitorilor.ro/Istoric.htm>)

⁵ Cf. George Ceaușu, *Organele organizării*

(<http://members.tripod.com/quasaris/articole/organiz.htm>)

⁶ *Uniunea Scriitorilor din România. Scurt istoric*, loc cit.

⁷ Pentru amănunte, Mircea Oprea, op. cit., p. 584-585.

⁸ În opinia literaților, fanzinul imită o revistă literară, dar numai anumite componente ale sale respectă un anumit barem de profesionalitate. Majoritatea textelor incluse în fanzin sunt socotite exerciții amatoristice. Prezentări amănunțite ale fanzinelor românești, în Mircea Oprea, op. cit., pp. 588-595. Pentru perioada de după 1990, referiri minuțioase în *DICȚIONAR SF artiști plastici • autori • edituri • mass-media • motive • personalități*, Nemira, 1999, pp. 101 – 105.

⁹ Amănunte interesante despre șansele sefiștilor români de a-și publica textele în anii dictaturii comuniste, în Cătălin Ionescu: “*Scurtă istorie politică a SF-ului românesc*”, în *Ficțiuni. Literatura și artele imaginarii*, Satu-Mare, nr. 1, ianuarie și nr. 2, mai, 1998.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Cătălin Ionescu, în studiul citat, oferă un fragment semnificativ dintr-o circulară emisă de CC al UTC în iunie 1981, unde se hotărăște îndrumarea și coordonarea celor 21 de cenacluri, având peste 500 de membri. Activitatea cenaclurilor "va fi orientată spre stimularea creației [...], educarea ateistă a tinerei generații [...] Se va asigura ca producțiile literare ale cenaclurilor de anticipație tehnico-stiințifică să urmărească problemele evoluției societății umane, găsirea de noi surse de energie și materii prime, explorarea Cosmosului, într-o viziune optimistă, mobilizatoare, care să dezvolte entuziasmul și dorința de participare activă a tinerei generații la construirea unui viitor strălucit al

patriei și al omenirii, să promoveze idealurile păcii, necesitatea luptei hotărâte a popoarelor pentru o lume mai bună și mai dreaptă."

¹² Fandom este numele dat de sefiști propriului lor grup social.

¹³ Cătălin Ionescu, loc. cit.

¹⁴ Cătălin Ionescu scrie în articolul citat: "Nimeni însă nu a înțeles faptul că singura măsură a valorii, în comparație cu o valoare de talie mondială, era recunoașterea ei, venind *dinspre exterior*, adică o antologie similară, publicată însă de editorii occidentali. [...] Tot așa cum prestațiile muzicienilor noștri la festivalurile internaționale au fost lamentabile, science-fiction-ul mondial a continuat să ignore, la nivelele valorice cu adevărat interesante, science-fiction-ul românesc."

¹⁵ Explicația psihologică ar ține de paradoxul autonomiei, despre care vom discuta.

¹⁶ Există și excepții. În 1989, la o întâlnire din Timișoara a sefiștilor, probabil ultima înainte de evenimentele din decembrie, Ion Hobana rostește o cuvântare neobișnuit de severă, de-a dreptul amenințătoare. Din "pontiful" pururi afabil, de o politețe impecabilă, pare că iese la iveală omul forte, precum un pumn de oțel dintr-o mănușă de catifea. În esență, sefiștilor li se sugerează sau mai degrabă li se ordonă să sprijine prin mijloace specifice politica partidului comunist român. Din domnul impecabil, de toți cunoscut, apare activistul dur, din vremurile când kulturnicii nu adoptaseră încă stilul blândeții în raporturile cu oamenii de cultură. Amploarea totuși modestă a fenomenului sefistic din România nu pretindea o asemenea reacție exagerată, mai degrabă naivă. Ce puteau face sefiștii pentru salvarea regimului de la București? Practic, nimic. Atunci, ascultându-l pe înfuriatul "pontif", am avut pentru prima oară presentimentul că în România se va petrece ceva foarte important.

¹⁷ În legătură și cu activitatea publicistică frenetică a lui Alexandru Mironov am propus, în două comentarii publicate în *Anticipația. CPSF (Despre sefultură, nr. 528-529, 1995 și Despre sefultură (II) nr. 531, 1996)*, termenii de *SF jockeys* și sefultură, importanți pentru înțelegerea modului cum văd literații sefeul. Ulterior, am nuanțat acest punct de vedere: „Pentru a scrie texte valide, sefistul trebuie să devină prozator, critic, eseist, traducător. Cu un cuvânt, scriitor. Calitatea de sefist nu asigură în mod automat calificarea literară. Confuzia sistematică între calitatea de sefist și cea de scriitor a impus crearea unui nou concept. *Sefultura* desemnează producțiile unor sefiști netransformați în scriitori. *SF jockey*-ul este un producător tipic de sefultură. El poate fi un

excelent vorbitor și animator. Poate fi, de asemenea, cunoscător al limbii engleze, talentat în materie de relații umane, bun organizator, om agreabil etc. Exprimările sale scrise sunt însă amatoristice. El întrupează instituționalizarea amatorismului în producția de sefeuri. Cine decide unde se termină calificarea literară a unui sefist și începe cea de scriitor? Dacă privim lucrurile din exteriorul sefulturii, răspunsul este simplu: critica literară. Dacă privim din interior, constatăm că rolul criticii literare este preluat în întregime de *SF jockeys*. Cele două puncte de vedere duc la concluzii diametral opuse. Un critic literar constată că textele de susținere semnate de *SF jockeys* sunt pur comerciale. Sefiștii se laudă între ei fără nici-o măsură. Ca urmare, calitatea textelor lor este în scădere, înregistrându-se o tendință spre plafonare și deprofesionalizare. Concluzia sa este că motivația principală a sefulturii nu este calitatea literară a textului. *SF jockey*-ul, pe de altă parte, are argumentele sale. El consideră că primează interesele comerciale și cele turistice. În anumite cazuri, o nevinovăție culturală și un *esprit de corps* adolescentin stau probabil la baza convingerii sincere că anumite texte, invalide pentru un critic literar, sunt foarte reușite. Nu este mai puțin adevărat că sefutura ține de esența fenomenului SF. Acesta din urmă ar fi de neconceput fără grupurile structurate de preferința pățimașă pentru sefeu. Mulți tineri încep să scrie sefeuri, stimulați fiind de atmosfera permisivă, specifică cenaclurilor de specialitate. Convențiile (întâlnirile periodice ale sefiștilor) au un rol germinativ. Nici învățarea “canonică” a limbii engleze nu este de neglijat. Există niște “ritualuri” sefistice, ce pot fi considerate favorabile pentru formarea intelectuală a unui tânăr. Cum am mai arătat, la acest prim nivel rolul jucat de *SF jockey* este pozitiv. Nu sunt reprobabile nici exercițiile de tip literar ale sefiștilor. Apărute în fanzine, publicații cu difuzare limitată, acestea sunt normale și legitime.”

„Privită în acest context, comunitatea antiliterară promovată de Jurnalul S.F. este justificată și chiar promițătoare. Respectivului grup nu-i rămâne decât să-și descopere propriile personalități și apoi să le impună. Un Roland Barthes și un Alain Robbe-Grillet ar fi suficienți. Anvergura unor personalități de tip literar, precum cele de mai sus, nu pare însă compatibilă cu sefeul românesc de astăzi. În general, sefiștii români refuză să devină scriitori, practicând un fel de castrare intelectuală, menită să le asigure veșnica adolescență. Necesară pentru coeziunea grupului, respectiva operație nu este favorabilă personalităților culturale de mare anvergură.” (în *Almanah Anticipația 1996*, Buc., 1996)

¹⁸ În *Postfață* la Dan Merișca, *Revoltă în labirint*, ediție îngrijită de Lucian Merișca, cuvânt înainte de George Ceaușu, Societatea „Adevărul” S.A., Buc., 1996.

¹⁹ Cf. Florin Manolescu, *Literatura S.F.*, Editura Univers, Buc., 1980, p. 261. Informații despre formațiile profesionale ale autorilor publicați de CPSF, precum și despre cititorii colecției, în Eugen Stancu: *Perceptions of a Literary Genre. Science Fiction Literature in Romania. 1955-1974*, în *Carnival*, Vol. 3 March 2001, online:

(http://www.isha-international.org/carnival/issues/Carnival_Issue_37-38.pdf).

²⁰ În *Alamanah Anticipația 1987*.

²¹ Brian M. Stableford, *The Sociology of Science Fiction*, R. Reginald, The Borgo Press, San Bernardino, California, MCMLXXXVII, p. 64.

²² Op. cit., p. 66.

Opțiuni divergente

¹ *Querelle d'amour și Raționalizare a admirației*, în *Anticipația*. CPSF nr. 512, 1994 și respectiv nr. 522, 1995).

² Cea mai importantă încercare românească este cartea lui Cornel Robu, *O cheie pentru science fiction*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2004). Cornel Robu susține o adevărată bătălie logică pentru promovarea ideii că sefeul este și în același timp nu este literatură. În cele din urmă, argumentația sa capătă o coloratură emoțională, practic revenind la sofismul amintit.

³ „În opoziție cu circuitul cult, vom numi (în lipsa unui termen mai bun) circuite populare sistemele de difuzare ce se adresează unor cititori cărora formația lor le permite un gust literar intuitiv, dar nu o judecată explicită și rațională...” (Robert Escarpit, *De la Sociologia literaturii la Teoria comunicării*, Studii și eseuri, Cu un Cuvânt înainte al autorului, Traducere de Sanda Chiose Crișan, Antologie, studiu introductiv, note, revizia textelor, tabel cronologic și glosar terminologic de Constantin Crișan, Editura Științifică și Enciclopedică, Buc., 1980, p. 67.)

⁴ Amănunte despre comunitatea sefistă românească pot fi găsite în Mircea Oprea, op. cit., pp. 588 - 594. Deși cartea sa este subintitulată „un capitol de istorie literară”, autorul inventariază cu o răbdare de benedictin inclusiv

numele unor autori cunoscuți doar de colegii lor de cenaclu, unii dintre ei prezenți doar episodic în rândurile sefiștilor.

⁵ Atitudinea lui Adrian Rogoz față de subsemnatul mi se pare exemplară, în această privință. Prin 1966, pe când eram tânăr redactor la revista *Astra* din Brașov, am trimis la *CPSF* un sefeu foarte rău scris. Practicant frenetic al prozelitismului, bunul Adrian Rogoz mi-a răspuns numaidecât printr-o lungă scrisoare olografă, fenomenal de binevoitoare. Mentorul sefiștilor români a considerat că textul meu este aproape genial, mi-a comunicat că-l va publica neîntârziat și mi-a cerut o fotografie. Flatat, i-am trimis. S-a ținut de cuvânt, după ce în prealabil a rafistolat întrucâtva textul, lăsându-l totuși la nivelul unei încercări modeste de jurnalist începător. Povestirea a apărut cu o introducere laudativă, perfect nejustificată, semnată de Adrian Rogoz. Rezulta că un nou talent a fost descoperit. Am comis atunci o greșală clasică: am confundat literatura cu sefeul. Mulți ani am nutrit iluzia că scriu bine. Mi-e greu să cred că Adrian Rogoz, cititor rafinat, nu putea deosebi un text valid de unul prost scris. Necesitățile cauzei sefiste l-au obligat însă să adopte atitudinea permisivă. Alte proze prost scrise mi-au apărut apoi, fără probleme, în aceeași publicație. Peste câțiva ani am reușit, cu aceeași ușurință, să le public într-un volum. Redactorul volumului, o doamnă instruită și distilat arogantă, n-a suflat nici-un cuvânt despre nivelul stilistic slab al textelor mele, deși profesia ei i-ar fi cerut s-o facă. Le-a lăsat exact cum le-am adus. A procedat așa, presupun, fiindcă disprețuia în sinea ei sefeul, deși trăia inclusiv de pe urma lui. A reacționat ca Adrian Rogoz, dar din alt motiv. Ca încununare absurdă, cartea a fost premiată de CC al UTC. O explicație a premierii pare să fi existat totuși: cartea îi era dedicată lui Ion Hobana.

⁶ Pierre Bourdieu, *Economia bunurilor simbolice*, Traducere și prefață de Mihai Dinu Gheorghiu, Editura Meridiane, Buc., 1986, p. 68.

⁷ <http://www.geocities.com/evilsnack/cliche.htm?200623>

⁸ În urmă cu vreo opt sau zece ani am încercat să public în revista „România literară” un comentariu despre cartea unui prozator debutant, lipsită de orice legătură cu sefeul. Se părea că nu voi avea probleme. Suficient de multe comentarii de critică și istorie literară semnate de mine apăruseră până atunci în revista respectivă. Am discutat cu amabilul Gabriel Dimisianu, pe atunci redactor șef adjunct. I-am dat textul. Mi-a spus că totul este în ordine. Tocmai atunci a intrat în birou Alex. Ștefănescu, redactorul șef. Auzind despre ce este vorba, mi-a spus imediat, cu o lipsă de politețe neuzuală între literați, că

nu oricine poate să publice la „România literară” și că înțelegerea anterioară cade. G. Dimisianu și-a depășit cu bravură sentimentul acut de jenă. În schimb, a adăugat imediat Ștefănescu, puteți să ne dați un text despre literatura SF, de vreo patru pagini. O reacție simptomatică. În spiritul „democrației”, mi se permitea să public, dar nu orice. Faptul că frecventarea sefeului mă stigmatizase în ochii respectivului era evident. Mi se sugera că „România literară” este o revistă a „elitei”, unde un sefist nu are acces decât în anumite condiții. Din toată întâmplarea am reținut în mod special niște inflexiuni din vocea lui Ștefănescu. Vorbind despre sefeu și implicit despre sefiști, acesta abia dacă-și ascundea ceea ce Borges numește „repulsia intelectuală”.

⁹ Vezi I, 1, nota 17.

¹⁰ Op. cit., p. 367.

¹¹ „Conceptul de sefultură nu este legat doar de respingerea expresă a literaturii. El este îndreptățit de existența multor texte (ficțiune, critică, eseistică, traduceri SF) ce țin doar în mod formal de literatură. În cazul acestor texte pseudo-literare, recurgerea la tradiționalele judecăți de valoare este inadecvată. Nu este îndreptățit să-i reproșezi unui sefist slaba calitate literară sau/și culturală a textelor sale, atât timp cât el consideră, adesea explicit, că face *altceva* decât literatură. Drept urmare, atunci când literaritatea scade sub anumite limite, criteriul estetic trebuie să îi lase locul celui sociologic, iar tradiționala polemică dintre partizanii și adversarii literaturii SF devine caducă. În aceste condiții, sefiștii nu mai sunt priviți ca niște scriitori și cititori ratați, beneficiind de drepturile integrale ale oricărei minorități licite. Sefultura este considerată o contracultură, adică o cultură alternativă. Pentru observatorul neutru, preferința sau aversiunea cuiva pentru ea contează la fel de puțin ca și rezultatul unei dispute religioase” (în *Anticipația. CPSF*, nr. 531, 1996)

¹² Ibidem.

¹³ „...lecturile tind să devină mai literare pe măsură ce vârsta înaintază.” (Robert Escarpit, op. cit., p. 102)

¹⁴ Iată o definiție recentă a contraculturii: “Etichetă colectivă, aplicată culturilor alternative, politizate, ‘revoluționare’ ale tinerilor, alcătuite în general din reprezentanți ai clasei de mijloc, în anii ‘60 și la începutul anilor ‘70.” (Tim O’Sullivan, John Hartley, Danny Saunders, Martin Montgomery, John Fiske, *Concepte fundamentale din științele comunicării și studiile culturale*, introducere de Mihai Coman, traducere de Monica Mitarcă, Polirom, 2001, p. 90). În aceeași

lucrare, o definiție a subculturii este de asemenea legată de vârsta tinereții: „... subculturile reprezintă negocierile semnificative și distincte, localizate în interiorul unei culturi mai largi. Acestea corespund unor poziții particulare, ambiguități și contradicții specifice întâlnite de anumite grupuri sociale în interiorul structurilor istorice și sociale mai cuprinzătoare. Termenul, precum și teoriile care îl sprijină s-au dezvoltat aproape exclusiv în studierea și interpretarea tinereții, în special în ceea ce privește devianța.” (p. 329)

¹⁵ Asupra acestei idei de proveniență croceană vom reveni, atunci când vom discuta ideologia literară a celor două grupuri sociale.

¹⁶ Vladimir Colin însuși a fost doar un an înscris la Facultatea de Litere din București, dar acest interludiu a fost suficient, pare-se, pentru a-i inocula o mentalitate de literat. Printr-un clasic fenomen de supracompensare, el a devenit cu timpul „mai filolog” decât filologii. (Cf. *Timpul este umbra noastră. Science-fiction românesc din ultimele două decenii*, Antologie comentată de Cornel Robu, Editura Dacia, Cluj, 1991, p. 76)

¹⁷ Benedetto Croce, *Poezia, Introducere în critica și istoria poeziei și literaturii*, Traducere și prefață: Șerban Stati, Ed. Univers, Buc., 1972, p. 42.

¹⁸ Pierre Bourdieu, *Regulile artei. Geneza și structura câmpului literar*, traducere de Bogdan Ghiu și Toader Saulea, Editura Univers, București, 1998, p. 370.

¹⁹ Romanul popular, observă Pierre Bourdieu, este “lăsat în seama unor scriitori proveniți din clasele dominante” (Ibidem, p. 371). De ce? Poate pentru că atingerea expresivității autentice are nevoie de suferința autorului, recomandată cândva de Maiorescu... Lipsurile materiale ar induce un asemenea efect de sensibilizare, mai puțin accesibil celor avuți... Intervine probabil și psihologia scriitorului de duminică, opusă celei a scriitorului profesionist. În acest context, Robert Escarpit semnalează o diferență de optică: „La un pol, avem 'scriitorul de duminică' ; de exemplu, doamna care, într-un colț de provincie, scrie poeme și se spetește să le publice la una dintre editurile specializate, care trăiește din naivitatea aceluia ce, scriind pentru plăcerea de a scrie, vor să publice cu titlul de autor.” [...] La polul opus se află 'scriitorul profesionist'. Este un tip capabil de redactare creatoare, dar care nu produce neapărat opere literare.” (Op. cit., pp. 290, 291) În context, interesează și opinia lui Escarpit asupra modului specific de a scrie al autorului stipendiat: „Cea de a doua meserie are același efect deconectant ca și mecenatul. Ea reprezintă în realitate un 'auto-mecenat'. Gradul de siguranță pe care îl aduce cu sine, îl

eliberează pe scriitor de o parte din presiunile economice ale industriei editoriale, dar în felul acesta ea îl privează de posibilitatea de a simți impulsurile care sunt transmise prin intermediul acestor presiuni.” (Robert Escarpit și colab., *Literar și social. Elemente pentru o sociologie a literaturii*, traducere și prefață de Constantin Crișan, Note de Florian Gaba, Editura Univers, București, 1974, p. 42) Aceste observații sunt valabile și pentru literați, cu mențiunea că profesiile secundare ale acestora din urmă, atunci când sunt asigurate de Uniunea Scriitorilor, sunt sinecuri și nu îndeletniciri consumatoare de energie, precum cele ale sefiștilor. În compararea celor două stataturi intră în discuție și deosebiri în materie de vocație. În opinia literaților, sefiștii nu au vocație pentru literatură. Iată o observație nerelevantă, atunci când comparăm cele două câmpuri culturale. Iată de ce reținem doar posibilitatea ca sefiștul să scrie mai expeditiv din pură și simplă lipsă de timp.

²⁰ Singura excepție este trilogia lui Dan Doboș, *Abația*, Editura Nemira, I, 2002, II, 2003, III, 2005. Autorul este un inginer chimist devenit jurnalist. Din punctul de vedere al literaților, această carte este o însăilare ne semnificativă, scrisă de o persoană fără talent literar, având o spoială de cultură filozofică. Pentru sefiștii români, în schimb, cartea este un eveniment important, cu benefice efecte centripete pentru comunitate. Masivitatea ei este semnul unei posibile racordări la tradiția occidentală a sefiștilor prolifici, capabili să obțină câștiguri semnificative din scris.

²¹ “În general, toți cei a căror poziție îi silește să cucerească pentru ei înșiși și pentru practica lor legitimitatea care este acordată dintr-o dată profesioniștilor consacrați, vulgarizatori, ziariști științifici, realizatori de emisiuni de radio sau de televiziune cu pretenție culturală, cercetători din birouri de studii particulare etc., se expun sporirii suspiciunii prelabile de care sunt înconjurați prin eforturile pe care nu pot evita să nu le facă pentru a o risipi sau a-i contesta principiile: agresivitatea ambivalentă ce o manifestă adesea împotriva instanțelor de consacrare și, îndeosebi, împotriva sistemului de învățământ, fără a le putea opune o legitimitate antagonistă, dovedește înainte de toate dorința lor de a fi recunoscuți și, prin aceasta, recunoașterea care i-o acordă. Nu este întâmplător faptul că același tip de raport anxios și nefericit, căci intrinsec contradictoriu, față de cultura legitimă se observă la clasele medii: ocupând în structura raporturilor de clasă o poziție omoloagă celei ocupate de acești intelectuali marginali în sistemul de producție și de circulație a bunurilor simbolice, micii burghezi nu pot să-și însușească în întregime nici să excludă

complet cultura care-i exclude deoarece, între alte motive, recunoașterea legii care condamnă ca 'laborioase' sau 'pretențioase' eforturile lor de identificare prin anticipație cu clasele dominante, însușindu-și cultura legitimă, este cuprinsă în însuși efortul de a se conforma unei legi culturale care cere o conformare fără efort." (Pierre Bourdieu, *Economia bunurilor simbolice*, ed. cit., p. 79). Dincolo de modul contorsionat de exprimare al lui Bourdieu, observațiile sunt valabile și în privința sefiștilor.

Argumentări *pro domo*

¹ Cf. Tadeusz Kotarbiński, *Meditații despre viața demnă*, Editura Științifică, Buc., 1970, pp. 82-83).

² În „*Un adevărat cetățean al cerului*”, prefață la Victor Anestin, ÎN ANUL 4000 SAU O CĂLĂTORIE LA VENUS. Ediție îngrijită, prefață, note și bibliografie de Cornel Robu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986, pp. 30, 31.

³ C. P. Snow a publicat în 1956 eseul intitulat *The Two Cultures*, unde pledează în favoarea științelor naturii și a celor preocupați de acestea. Oamenii de știință, în opinia lui Snow, ar avea influențe pozitive asupra evoluției sociale, spre deosebire de literați, dominați de o viziune estetică asupra realității și capabili de a induce convingeri greșite și mituri dăunătoare. O prezentare a polemicii dintre apărătorii teoriei lansate de C. P. Snow și adversarii acesteia, în Caius Dobrescu, *Semizeii și rentieri. Despre identitatea burgheziei moderne*, Nemira, 2001, pp. 50-54.

⁴ Referiri utile, inclusiv bibliografice, la influența ideologiei literare sovietice asupra sefiștilor români în trei articole de Eugen Stancu: *Perceptions of a Literary Genre. Science Fiction Literature in Romania. 1955-1974*, în *Carnival*, Vol. 3 March 2001, ed. online:

(http://www.isha-international.org/carnival/issues/Carnival_Issue_37-38.pdf)

Science Fiction și Utopie Comunistă. Dincolo de Universul Promis, de Eugen Stancu, în *ERASMUS*, Nr. 12/2001, ed. online:

(http://www.isha-international.org/carnival/revista_erasmus/nr12_2001.pdf)

„Nu este limită în fantezie”. *Dezghețul cultural și literatura științifico-fantastică din România*, în *Studia Universitatis Petru Maior, Historia*, 5, Târgu Mureș, 2005.

⁵ Art. cit.

⁶ *Dictionary of Socio-Rhetorical Terms*. Definitions based upon Vernon K. Robbins, *Exploring the Texture of Texts*, Valley Forge, PA: Trinity Press International, 1996 and Vernon K. Robbins, *The Tapestry of Early Christianity: Rhetoric, Society, and Ideology*, London and New York: Routledge, 1996, online. (<http://www.religion.emory.edu/faculty/robbins/SRI/defns/index.html>)

⁷ Ibidem.

⁸ Florin Manolescu, *Literatura S.F.*, Editura Univers, Buc., 1980, p. 273.

⁹ Ibidem, p. 272.

¹⁰ Ibidem, p. 274.

¹¹ Ibidem, p. 275.

¹² Radu Pavel Gheo, *Despre science fiction*, Omnibooks, 2001, p. 11.

¹³ Mircea Oprea, ed. cit., p. 579.

¹⁴ Cornel Robu, *O CHEIE PENTRU SCIENCE-FICTION și PARADOXURILE TIMPULUI ÎN SCIENCE-FICTION*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2004, respectiv 2006.

¹⁵ Cornel Robu, *O CHEIE PENTRU SCIENCE-FICTION*, ed. cit. p. 530.

¹⁶ Sublimă este o reprezentare sau o contemplare având un obiect prea mare sau prea puternic pentru a fi perceput. În contextul respectiv, omul se simte slab și nu se poate recunoaște. Sublimul (antonim al grotescului) exprimă disproporția între om și natură, precum și spaima corelativă. Spre deosebire de frumos, capabil să producă plăcere și destindere, sublimul implică o plăcere amestecată cu frustrare. Conceptul de sublim, într-o măsură mai accentuată decât cel de frumos, suferă în contemporaneitate o anumită demonetizare. Pe fondul unei degradări a valorilor romantice, „sublim” este folosit în retoricile contemporane mai degrabă în mod ironic. Atunci când contemplă imensitatea cosmică, omul de azi înclină să-și imagineze un meteorit amenințător și mai puțin să se lase în voia emoțiilor dureroase generate de sentimentul sublimului. Pentru o prezentare contemporană a conceptului vezi Paolo Virno, *Miracle, virtuosité et déjà vu*.

(<http://www.lyber-eclat.net/lyber/virno/1emerveillement.html>).

¹⁷ Într-un interviu din *Paradox, magazin de science-fiction*, Timișoara, nr. 1, 1990, p. 3. Apud Mircea Oprea, op. cit., p. 601.

¹⁸ Cornel Robu, op. cit., p. 531.

¹⁹ George Ceaușu, Dan Lungu, *Triada clasic-modern-postmodern în proza românească – situația „literaturilor imaginarului”, în Symposium, Tomul I, Nr. 2, 2003, 384-398. Ediția online.*

^{20, 21} Ibidem.

²² Editura Fundației PRO, Buc., 2003. Cartea a primit un premiu al Asociației Scriitorilor din București. Cum distincția n-a fost acordată de sefiști, se poate deduce că s-a petrecut un episod „clasic”. Considerând că nu sunt competenți în domeniul sefeului, literații din juriu n-au citit cartea.

²³ Iată un singur exemplu referitor la calificarea de traducător a autorului. *The Cask of Amontillado*, titlul arhicunoscutei povestiri a lui Edgar Allan Poe, este tradus prin *Casca lui Amontillado...* (p. 106) Asemenea perle vor mai fi existând în text, dovedind că în critica populară nu contează amănuntele.

²⁴ Primul complezent este Cornel Robu, semnatar al unei scurte introduceri laudative, lipsită de orice rezervă. Atitudinea encomiastică standard a sefiștilor nu i-ar fi permis o altă reacție. Unele sugestii indirecte asupra limitelor cărții aflăm totuși în referirile la iubirea autorului pentru sefeu și la entuziasmul acestuia. Un literat ar spune că o carte de eseistică pretinde acuratețe și proprietate a termenilor. Sefistul, în schimb, apreciază în primul rând devotamentul față de convingerile coagulante ale comunității.

²⁵ Iată opinia lui Mircea Naidin în această privință:

„În ceea mă privește, consider că termenul de 'literatură science fiction' este impropriu și restrictiv întrucât science fiction-ul reprezintă mai mult decât o simplă specie literară. El este un fenomen cultural foarte complex [...] Din această cauză, consider că miza și 'scopul', finalitatea principală a acestui fenomen cultural nu o constituie, așa cum se consideră în general, literaritatea [...] Faptul că el se manifestă și ca gen literar reprezintă doar accidentul necesității de a da corpului său de idei și concepte o formă accesibilă publicului general. El reprezintă, de fapt, o stare de spirit caracteristică umanității secolului XX...”

Trecând peste nesiguranța autorului atunci când folosește concepte sociologice, reținem opinia sa referitoare la relația literatură-sefeu. Într-un articol apărut din 1998, am discutat exact aceste lucruri. Iată câteva fragmente din acest text:

„Două texte din revista menționată mai sus [*Anticipația*] semnaleză în mod grăitor refuzul de a părăsi bantustanul cultural tradițional al SF-ului. Primul, semnat de tânărul sefist Liviu Radu, pledează explicit pentru o competență SF independentă de cea literară. Al doilea, datorat studentei Anamaria Berea, frizează (fără nici o îndoială) geniul conciziei. În câteva vorbe este propusă o incizie radicală. Corespondenta „Anticipației” afirmă, în esență,

că SF-ul este de sine stătător. Aparent naivă, ideea surprinde o mentalitate și, probabil, o realitate culturală. În clipa când seful nu mai este legat de literatură, lucrurile se clarifică, iar discuțiile despre condiția textelor SF ies din plictisitoare lor circularitate.”

„Noul demers apelează la teoria textului, la sociologia culturii și cea a religiilor, preluând sugestii provenite din domenii conexe cum ar fi sectologia. Sunt căutate caracteristicile specifice SF-ului, fără legătură cu literatura. Conceptele tradiționale ale criticii literare (valoare estetică, scriitură, autenticitate, literaritate etc.) sunt abandonate. Comentariul SF își inventează o nouă retorică, neasemănătoare cu aceea a criticii și teoriei literare. Este operată o apropiere între SF și diferitele varietăți de muzică pop-rock, bazată pe constatarea că doar formațiile cu succes de public au parte de comentarii, succesul de stimă fiind cunoscut doar în literatură.”

„Comentatorul (SF jockey-ul) semnează mai ales texte de susținere. El are un temperament de fan, fiind străin de intransigența criticului literar. Esențial pentru el este să-și conserve o anumită inocență culturală, ferindu-se astfel de scepticismul cititorului de literatură. Ideal este citească numai texte SF, instalându-se o dată pentru totdeauna în universul lor. Perpetua adolescență a lui Alexandru Mironov, ironizată de unii, este de fapt o ilustrare a acestei exigențe [...]. A-i cere unui asemenea fan etern să se transforme într-un critic literar cârcotaș înseamnă a confunda punctele de vedere.”

„Izolaționismul are darul de-a încheia discuțiile [...] despre ghetoul SF. Adepții lui nu mai deploră lipsa de interes a literaților pentru SF, ci o socotesc ceva de la sine înțeles. Sefiștii (autori de texte SF, SF jockeys, traducători) depășesc bovarismul 'literaturii mari' și se instalează în fandom, adresându-se exclusiv fanilor. In/succesul lor are loc în fandomul inter/național. Debarasat de dorința inadecvată de-a fi validat ca literatură, SF-ul își consolidează propriul univers paralel. Uneori, între cele două entități culturale se deschid porți. Un sefist poate intra în enciclopedii alături de scriitori, un autor de literatură poate semna un SF. Asemenea excepții nu schimbă un statut clar configurat.”

„Acest proiect de autonomie nu este nou. Mulți români l-au argumentat sau doar l-au gândit. S-a făcut simțită însă o ezitare persistentă. Nici chiar cei mai fervenți adepți ai SF-ului (exceptându-i poate pe maximaliștii de la *Jurnalul S.F.*) n-au făcut pasul decisiv al despărțirii explicite de literatură. Scriind (despre)SF, sefiștii au păstrat ceva din nostalgia de-a deveni cândva scriitori. Bizara sintagmă 'scriitor SF' exprimă perfect această ambiguitate. Veleitatea

sefiștilor de-a deveni scriitori a fost înșelătoare. Supralicitând-o, 'Fragmentele critice' au căutat literaritatea și i-au regretat absența, deși adecvat ar fi fost să se intereseze de legitățile interne ale SF-ului înțeles ca fenomen de contracultură, asemănător doar formal cu literatura."

[...]Abordarea sociologică renunță la căutarea virtuților estetice, sistematizează preferințele de lectură ale unor grupuri concrete, atinge istoria mentalităților, studiază psihologia consumatorilor și producătorilor de SF etc."

„Practicând fără reticente izolaționismul, sefiștii români și-ar găsi poate spațiul tipografic necesar, reușind astfel să depășească postura ambiguă a unor sectanți siliți de împrejurări să se închine în lăcașele de cult ale bisericii de care s-au despărțit. Ei ar opta probabil pentru o structură socială de sectă religioasă. În absența spiritului concurențial caracteristic scriitorilor, ar forma o familie/mafie benignă, trăind (dez)avantajele efectului de enclavă."

„Rămâne de văzut dacă sefiștii ar admite printre ei scriitori și, în general, oameni cu pregătire filologică.” (*O ipoteză de lucru: SF nu este literatură*, sub pseudonimul Roberto R. Grant, în *Anticipația. CPSF*, nr. 556/557, 1998.)

²⁶ Prezentări amănunțite ale opiniilor respective, în Mircea Oprea, op. cit., pp. 491-495, respectiv 502-506. În aceeași carte sunt prezentați în mod minuțios, cu religiozitate, și alți spr(ijinatori ocazionali ai sefeului).

²⁷ Robert Escarpit, *Literar și social. Elemente pentru o sociologie a literaturii*, ed. cit., p. 46.

²⁸ Ibidem, p. 49.

²⁹ Selecția apare într-un site specializat în sefeuri și comentarii ale acestora.

(<http://www.quarante-deux.org/archives/bozzetto.html>)

³⁰ *Articulation historique de la littérature*, în Marc Angenot et alii, *Théorie littéraire* PUF 1989, pp. 117, 122.

³¹ Roger Bozzetto, loc. cit.

³² Apud Györfi-Deák György, *Criticul rațiunii impure*, în ziarul *Telegraful*, nr.444/1997.

(<http://www.hgwells.ro/autori/gyorffy/lampa/dmicu.htm>)

³³ Mircea Oprea, op. cit., p. 600.

³⁴ *Science-fiction*, în *România literară*, anul VIII, nr. 31, 31 iulie 1975, p. 9. Apud Cornel Robu, „*Un adevărat cetățean al cerului*”, loc. cit., p. 53.

³⁵ Cornel Robu, „*Un adevărat cetățean al cerului*”, loc. cit., p. 54.

³⁶ *Dicționar de termeni literari*, Editura Academiei R.S.R., București, 1976, p. 170.

³⁷ Dan Stanca, *SF-ul ca diversiune*, în volumul *Simbol sau Vedenie*, Editura Rosmarin, Buc., 1995, pp. 24-31.

³⁸ Elitismul, ca mod de interpretare al politicii și istoriei, în forma sa cea mai tranșantă, „susține că societățile sunt întotdeauna dominate de câte o minoritate (elită) care adoptă deciziile majore în societate și concentrează puterea în mâinile sale. Prin extensiune, în dezbaterile politice termenul 'elitist(e)' este folosit uneori în sens peiorativ, pentru caracterizarea unor politici despre care se susține că promovează avantajul unei minorități, în defavoarea restului populației”. (*Enciclopedia Blackwell a gândirii politice*, coordonator David Miller, traducere din engleză de Dragan Stoianovici, Humanitas, Buc., 2000, pp. 214-215.)

³⁹ Garuda-art, Chișinău, 2000.

⁴⁰ Op. cit., p. 110.

⁴¹ Cornel Robu (*S.F.-ul românesc*, în *HELION. Revistă de literatură S.F.*, nr. 2/2006) enumeră câteva sefeuri românești, publicate înainte de 1990, unde crede că există accente antitotalitare. Citind aceste texte, literații descoperă într-adevăr ceva în acest gen, dar aduc obiecția că vagile aluzii trimit la o dictatură abstractă, localizabilă în orice perioadă istorică.

⁴² Jorge Luís Borges, *Cartea de nisip*, traducere de Cristina Hăulică, Univers, Buc., 1983, p. 126. Citatul face parte din articolul *Întâiul Wells*, din volumul *Alte investigații*, 1952.

⁴³ Pierre Bourdieu, *Despre televiziune*, urmat de *Dominația jurnalismului*, traducere și postfață de Bogdan Ghiu, Editura Meridiane, Buc., 1998, p. 65.

⁴⁴ Deși a fost folosit și mai înainte, conceptul de „om marginal” este legat de lucrarea lui Everett V. Stonequist, *The Marginal Man. A Study in Personality and Culture Conflict* (1937), unde sunt analizate câteva tipuri reprezentative de personalități. Stonequist consideră că omul marginal este "one who is poised in psychological uncertainty between two or more social worlds, reflecting in his soul the discords and harmonies, repulsions and attractions of these worlds." (Apud Billie Davis, *What makes real people*, 1997, ediția online (http://www.psichi.org/pubs/articles/article_145.asp)).

În opinia lui Stonequist, persoanele marginale au o conștiință de sine dureroasă, sunt excesiv de sensibile la opiniile și acțiunile celorlalți, fiind „ambivalente în atitudini și sentimente”. Desconsiderați, mai mult sau mai puțin

explicit, de către cei cu statut social monovalent, marginalii capătă un persistent sentiment de frustrare.

În actualitate, optica cercetătorilor s-a modificat, marginalitatea nemaifiind considerată un dat. Soluția teoretică a „dublei conștiințe”, cea a „dublei viziuni” și cea a „perspectivei postetnice”, având corespondențe practice în societățile evaluate îl scot pe omul marginal din condiția unui damnat. (Cf. Billie Davis, art. cit.) Pentru această tendință este interesantă, de pildă, o opinie românească recentă. Vorbind despre Hans Peter Deuerr, un antropolog cultural iconoclast aflat în conflict cu *establishment*-ul academic, Sorin Antohi (un cunoscut simpatizant al sefiștilor și sefeului) constată „servituțele care completează privilegiile”, amintind apoi „viața lipsită de griji a marginalului asumat, care-și permite să facă numai ce vrea”. (*Laboratorul lui Culianu, studiu introductiv la Ioan Petru Culianu, Jocurile minții. Istoria ideilor, teoria culturii, epistemologie*, Polirom, 2002, p. 27.) Este remarcat faptul că părăsirea condiției de marginal este inconfortabilă, implicând anumite eforturi și sacrificii.

Lucrurile par a evolua într-un mod similar în ceea ce privește relațiile dintre literați și sefiști. Cum vom vedea, „oroarea intelectuală” a primilor se estompează și tinde să dispară. Rămâne de discutat dacă ea este înlocuită de un respect real sau de o „sfântă” indiferență.

⁴⁵ Pierre Bourdieu, op. cit., p. 42.

⁴⁶ Am folosit retorica literaților în romanul *AUGUST-DECEMBRIE*, Editura Militară, Buc., 1990, pp. 279-280. În această carte, vocea naratorului dezvoltă teoria celor două tipuri de existență: romanescă și jurnalistică. Prima, preferată de către narator, ar fi definită de urmarea unui plan de viață coerent, conform cu adevăratele aspirații autentice ale individului. Existența jurnalistică, în schimb, ar fi dominată de plierea după oportunitățile momentului, de concesiile morale, aducătoare de nefericire, în cele din urmă.

La data scrierii acestui roman nici nu auzisem măcar de Pierre Bourdieu. Cu toate acestea, elementele principale ale retoricii anti-jurnalistice (implicit antisefistice) folosite de sociologul francez sunt vizibile. Jurnaliștii sunt considerați niște ratați, scrierii unui roman i se atribuie o aură aproape mistică, mântuitoare. Este tot ce poate fi mai diferit față de optica sociologică a lucrării de față, întemeiată pe descrierea neutră a celor două retorici.

Tipologie literară

¹ Am inițiat o discuție despre legăturile sefeului cu estetica manieristă în comentariul intitulat *O suferință mutuală* (*Argeș*, nr. 3, 1981) și am continuat-o prin câteva texte apărute în revista *Luceafărul*. Am sistematizat argumentele în *Ars combinatoria* (*Ateneu*, nr. 3, martie 1983). Bibliografia minimală recomandată este următoarea: Ernst Robert Curtius, *Literatura europeană și evul mediu latin*, în românește de Adolf Armbruster, cu o introducere de Alexandru Duțu, Editura Univers, Buc., 1970; Gustav René Hocke, *Lumea ca labirint. Manieră și manie în arta europeană. De la 1520 până la 1650 și în prezent*, traducere de Victor H. Adrian, prefață de Nicolae Balotă, postfață de Andrei Pleșu, Editura Meridiane, București, 1973; Gustav René Hocke, *Manierismul în literatură. Alchimie a limbii și artă combinatorie esoterică. Contribuții la literatura comparată europeană*, în românește de Herta Spuhn, prefață de Nicolae Balotă, Editura Univers, București, 1977; Victor Ieronim Stoichiță, *Pontormo și manierismul*, Editura Meridiane, București, 1978. Adăugăm Eugenio Battisti, *Antirenașterea. Cu un apendice de manuscrise inedite*, 2 vol., traducere de George Lăzărescu, prefață de Mircea Țoca, Editura Meridiane, Buc., 1982.

² Gustav René Hocke, *Manierismul în literatură*, ed. cit, pp. 209 și 211.

³ O recentă prezentare conștiincioasă a ideilor din domeniu: Bogdan Moșneagu, *Barocul postbizantin. Realități istorice și culturale*, în *Xenopoliana*, X, 2002, online:

(<http://institutulxenopol.tripod.com/xenopoliana/pagini/5.htm>)

⁴ Rosario Villari (coordonator), *Omul baroc*, traducere de Dragoș Cojocaru, Editura Polirom, Iași, 2000, p. 116. Observația apare și la Gustav René Hocke: "...ni se relevă din nou – sub aspect sociologic – nașterea unor manierisme formale sub presiunea unor forme statale absolutiste." (*Manierismul în literatură*, ed. cit, p. 177.)

⁵ Ernst Robert Curtius, *Literatura europeană și evul mediu latin*, ed. cit., p. 314. Această teză avea să facă școală. Iată ce afirmă, de pildă, Eugenio Battisti (în *Antirenașterea*, ed. cit., I, p. 46): "Și dacă manierismul sau anticlasicismul înseamnă o perioadă cronologică și nu o componentă stilistică, iată pierdut orice

criteriu de definiție globală și complexă a Renașterii, fiindcă, mai cu seamă în difuzarea europeană a culturii renescentiste, manifestările cinquecentești anticlasice domină mult pe cele definite, pentru stilul lor, clasiciste.”

⁶ Ibidem, pp. 325, 326, 342.

⁷ Gustav René Hocke, *Lumea ca labirint*, op. cit., p. 329.

⁸ Ibidem, p. 47.

⁹ Ibidem, p. 29.

¹⁰ Ibidem, p. 93.

¹¹ Gustav René Hocke, *Manierismul în literatură*, p. 99.

¹² Ibidem., pp. 153-154.

^{12a} În *Worlds in the Making. Science Fiction between Fabulation and Mannerism*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2006, Bogdan Aldea folosește conceptul de manierism, atunci când se referă la refolosirea sistematică de către sefiști a unor prefabricate livrești. Probabil mai potrivit, în context, ar fi fost conceptul de manierare, în sensul detaliat de Gustav René Hocke, în *Lumea ca labirint*. Preluând anumite idei ale lui Ludwig Binswanger, Hocke arată deosebiri dintre “manierare” și “manierism”. El se referă la “...polaritatea valorilor în ‘manierism’: la gestul manierist ‘creator’, întru totul revelator sub raport existențial, și la ‘manierare’ ca formă a ‘existenței ratate’.” (Ed. cit., p. 351) Sefeurile transformate în literatură pot fi considerate niște succese ale unor autori manierști. În cazul lor, combinarea unor prefabricate livrești este “mântuită” de banalitate în urma unor operații de “alchimie” verbală, de felul celor reușite de Borges sau Pynchon. Sau, pentru a aminti un autor român, de Mihail Grănescu, în cele mai bune texte ale sale. Acești autori pot fi într-adevăr bănuți de reale tribulații scripturale, ca să spunem așa. În schimb, cei mai mulți autori de sefeuri, străini sau români, combină onorabil prefabricatele, dar nu reușesc “miracolul” manierist, mulțumindu-se cu texte mai mult sau mai puțin vandabile. Acești artizani onorabili nu pot fi suspectați de mari frământări existențiale. În cazul lor, este mai îndreptățit să vorbim despre manierare. Desigur, nu este vorba despre vreo “existență ratată”, ci despre o literatură ratată. Textele respective intră în categoria legitimă a sefulturii, cu toate justificările ce decurg din acest statut.

¹³ În 1988, am deschis această discuție în spațiul literar românesc, în articolul *Sociologie literară SF* (în *Alamanah Anticipația 1988*, pp. 278-279), paragraful *Comunitatea SF ca avangardă longevivă*. Ipoteza n-a avut vreun ecou,

ieșind din nou la iveală faptul că apetitul teoretic al sefiștilor români este limitat la o anumită problematică.

¹⁴ Pierre Bourdieu (*Regulile artei. Geneza și structura câmpului literar*, ed. cit, p 351 și urm.) se referă și la “avangarda consacrată”, considerând că ivirea acesteia semnaleză trecerea la un alt mod de producție artistică.

¹⁵ Adrian Marino, *Dicționar de idei literare*, Editura Eminescu, Buc., 1973, p. 101.

¹⁶ Adrian Marino, op. cit, p. 179.

¹⁷ Matei Călinescu: „*Ca si fericirea obligatorie, minciuna obligatorie e o povară*“. Interviu realizat de Laura Albușescu, în *Cuvântul*, iulie 2006, ediția online. (<http://www.cuvantul.ro/articol/?artID=24>)

¹⁸ Cazul lui Sebastian A. Corn (pseudonimul lui Florin Chirculescu), unul dintre cei mai buni vorbitori de limbă engleză dintre sefiștii români, autor remarcabil, este ilustrativ pentru această situație. Deși a dovedit că poate scrie în engleză, Sebastian A. Corn n-a făcut, după câte știm, o carieră sefistică în Statele Unite sau în Marea Britanie. El a continuat să aibă succes în comunitatea sefistă din România.

¹⁹ Ion Pop, *Avangarda românească si politica*, în *Tribuna* nr. 76 / 1-15 noiembrie 2005. Următoarele citatele din texte ale avangardiștilor români provin din acest articol, ediția online.

(<http://www.romaniaculturala.ro/Pages/Articol.aspx?ItemID=765>)

²⁰ Vezi cap. II, *Argumentări pro domo*, nota 41.

²¹ *Anticipația românească* conține un capitol intitulat *Coordonata comicului. Umor rafinat și frivolitate burlescă. ‘Gena’ satirică a anticipației*. Mircea Opriță nu se referă însă la aspectul parodic al respectivelor texte și nu face observația că, spre deosebire de comicul literar, produs de regulă prin distanțarea autorilor față de diferite aspecte ale realității non scriptice, comicul sefistic apare prin distanțarea față de o realitate scriptică, anume sefeurile citite anterior.

²² În 1994, în articolul *Querelle d’amour* (*Anticipația*, nr. 512) argumentăm, în spiritul retoricii antisefiste a literaților, ideea că pentru a-și păstra un statut de sine stătător, independent de literatură, sefiștii au nevoie de o anumită “mediocritate vitală” a textelor lor. În clipa când ar scrie prea bine, în sens literar, sefiștii și-ar pierde statutul, iar textele lor ar fi literatură bună pur și simplu. În același text, afirmăm că avangarda sefistă este prelungită în mod artificial, se află într-o etapă inerțială, rolul său în istoria literară încheindu-se

prin recunoașterea deplină a unor reprezentanți ai ei și prin impunerea implicită a unei recuzite și a unor motive. Comunitatea SF, mai afirmăm, are motivații preponderent comerciale și turistice, n-a produs și nu va produce niciodată mari scriitori, simulând însă în mod tradițional anumite interese estetice. Acceptând regulile de mediocritate ale mișcării sefiste, un autor se plafonează cu bună știință, în sens literar. În schimbul sacrificiului său, comunitatea sefistă îi oferă, prin sancțiuni premiale străine străine de câmpul literar, o pseudo-afirmare relativ rapidă. Doar în aceste condiții, avangarda sefistă poate deveni longevivă.

Comunitatea sefistă este principial incompatibilă cu afirmările individuale ce depășesc un anumit nivel, exercitând o interesantă manipulare psihologică a autorilor, cu scopul de a-i cantona într-o zonă a mediocrului acceptabil. De ce? Fiindcă dincolo de un nivel valoric, autorii ar părăsi sfera sefeului și implicit comunitatea sefistă. Concluzionăm că literatura SF este un concept depășit, putându-se vorbi cu îndreptățire doar despre opere literare ce folosesc recuzită și motive SF.

În încheiere, renunțând la retorica literaților, anticipăm concluziile lucrării de față, constatând că sefeul place indiferent de calitățile lui literare și se cuvine a fi tratat ca atare, fiind socotit ceva diferit, dar nu inferior literaturii: „Când înțeleg că iubirea pentru sefeu, ca orice iubire, nu are nevoie de motivații raționale, criticilor literari nu le rămâne decât să părăsească, intimidați, terenul.” Anticipăm astfel abandonarea criteriului estetic de apreciere, tot mai vizibilă astăzi.

Mircea Oprea (op. cit, p. 515) respinge ideea unei „mediocrități vitale”, de natură să asigure longevitatea avangardei sefiste, acceptând-o eventual doar în legătură cu activitatea sefiștilor amatori. În acest fel, el operează o distincție justificată între autorii de sefeuri cu valoare literară și membrii obișnuiți ai mișcării sefiste românești. Din punctul de vedere al literaților, susținut și de noi în articolul menționat mai sus, există o singură mentalitate sefistă, indiferent cât de afirmat în sens literar este un autor sau altul. Depășirea „mediocrității vitale”, desigur realizată de unii autori, asigură intrarea în literatură, dar în calitate de literat și nu de sefist. Pentru a rămâne un sefist „omologat” de propria comunitate, este necesară rămânerea sub un anumit plafon de realizare literară. Cazul lui Borges, menționat deja de noi, este probabil cel mai ilustrativ pentru acest aspect. Niciodată sefiștii nu l-au considerat pe marele poet argentinian unul dintre ei, deși acesta este în mod evident autorul unor texte unde sunt folosite modalități și motive sefistice. Motivul este paradoxal: Borges

scrie prea bine. Cel puțin așa văd lucrurile literații... Nu știm dacă au dreptate sau nu.

Peste doi ani, în *Manierism SF în literatura română*, comunicare susținută la *Sesiunea Helion '96*, Timișoara 20-21 decembrie 1996, propunem o încheiere a discuției, în termenii următori: „Putem deci conchide că avangarda literară SF s-a încheiat, fertilizând literatura manieristă. Această încheiere n-a avut loc brusc, precum un cataclism. Multe fenomene continuă în mod inerțial, dispariția lor fiind o chestiune de timp. Literatura SF este, în fapt, un concept ce desemnează o etapă de istorie literară încheiată.”

(<http://www.lumivirtuale.ro/lumi25/vb25.htm>)

O opinie caracteristică pentru retorica *pro domo* a literaților.

²³ O prezentare a raportului dintre „opera organică”, preferată de literați, și cea „nonorganică”, „care nu încearcă să-și ascundă 'procesul de producție' sub aparențele 'naturii', ale unei necesități independente de voința umană, ci, dimpotrivă, își exhibă propria structură”, preferată inclusiv de sefiști, în Caius Dobrescu, *Semizeii și rentieri*, ed. cit, pp. 170-172.

²⁴ Adrian Marino, *Biografia ideii de literatură*, vol 5, secolul 20 (Partea III), Editura Dacia Cluj-Napoca, 1998, p. 119.

²⁵ Ibidem, p. 133.

²⁶ Ibidem, p. 145.

²⁷ Ibidem, p. 157.

²⁸ Ibidem, p. 175.

²⁹ Consecvent, cu excepțiile amintite, atitudinii sale de tip *political correctness*, Adrian Marino observă un anumit conservatorism românesc: „Se poate afirma cu toată certitudinea: conștiința literară românească n-a asimilat încă ideea *literaturii de masă*. Produs mult prea tipic al culturii și literaturii occidentale, această speță literară pare, cel puțin deocamdată, o plantă exotică, neaclimatizată. Un început ezitant, dar promițător, se întrevede abia după 1989. Până atunci domină doar tradiția clasică inflexibilă: 'marea' artă literară contestă în mod radical orice literatură 'inferioară'.” (Ibidem, p. 161.) În mod semnificativ, Mircea Oprea nu amintește, în *Anticipația românească*, volumul din *Biografia ideii de literatură* (apărut în 1998, deci cu cinci ani înainte de ediția doua a *Anticipației românești*), unde Adrian Marino discută în mod reverențios despre sefeu, plasându-l însă în categoria literaturii de masă. Explicația acestei omisiuni este „brutala” secesiune operată de istoricul ideilor literare între literatură și literatură de masă. Cum ideea strategică a lui Mircea Oprea este

tocmai apartenența sefeului la literatură, omisiunea se explică. Pe de altă parte, ar fi fost dificil pentru un sefist devotat să menționeze niște opinii atât de tranșante, venite din partea unui teoretician de prim rang. A fost preferată tăcerea „de aur”.

³⁰ Adrian Marino, op. cit., p. 169.

³¹ Adrian Marino, *Biografia ideii de literatură*, vol. 6, (Partea IV). *Problema definiției literaturii. Criza definiției literaturii. Antiliteratura. Cu un epilog*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000, p. 222.

³² Ibidem, p. 225.

³³ De regulă, literații români de azi se referă în mod condescendent la contestările antiliterare, implicit la cele ale sefiștilor. Adrian Marino nu procedează altfel, iar emulii săi din alte generații îl imită. Într-o recenzie la *Biografia ideii de literatură* (vol. 6), Monica Spiridon amintește de discursul intelectual bazat pe o „retorică a sublimului tehnologic”, nutrită din noutățile tehnologice intervenite în comunicare. „O literatură abundentă pe marginea textualității electronice sau a textualității computaționale (ca să folosesc o sintagmă încă mai barbară) ne asaltează viguros în ultimul timp. O carieră teoretică spectaculoasă face recent un concept ca ciberspațiu (cyberspace) – a nu se confunda cu spațiul cibernetic. Avem aici de-a face cu reactualizarea unei metafore epistemologice, semnate și datate, inventate de William Gibson în cartea *Neuromancer*, la începutul anilor ‘80. O evaluare la rece a unor astfel de cruciade inovatoare demonstrează că produsele lor sînt fie metafore gnoseologice navigînd în vidul dintre teorie și S.F., fie forme de interacțiune destul de banale, în care mediile electronice cooperează cu textul scris, balanța înclinînd în favoarea celui din urmă, nu invers.”

(<http://www.observatorcultural.ro/informatiarticul.phtml?xid=4856>)

³⁴ Vezi I, 3, nota 18.

³⁵ În 1955, elev de liceu fiind, am citit *Meteoritul de aur* de Octavian Sava, în *CPSF*, luând astfel cunoștință despre existența unui gen distinct de literatură. Textul mi s-a părut foarte atrăgător și am continuat să cumpăr numerele colecției editate de Adrian Rogoz. N-a fost vorba despre o „convertire”, ci mai degrabă de atracție spontană pentru un fel de literatură ușor de scris, lesne de citit și cumva flatantă pentru propria inteligență.

³⁶ Alexandru Mironov publică (în *Anticipația*, nr. 500) o parodie după rugăciunea fundamentală a creștinilor, *Tatăl nostru*, intitulînd-o *BlaSFemie*. Infatigabilul animator îl omagiază astfel pe Adrian Rogoz, dar și orientarea

religioasă a acestuia. Sefiștii găsesc probabil amuzantă punerea lui Adrian Rogoz în locul Dumnezeului creștin. Literații, în schimb, este de presupus că o consideră cel puțin de prost gust.

³⁷ Iată textul respectiv, intitulat *Spre postura de „sectă satanică”*: „Într-un articol apărut în *Almanahul Anticipația 1995*, am propus o paralelă între resorturile psiho-sociale ale mișcării SF și cele ale unei secte religioase creștine. Traducerile SF, ce depășesc nivelul critic în materie de nereușită, dovedesc că respectiva apropiere este operațională. Cât timp este ’sectă creștină’ și ’crede’ în Literatură, comunitatea SF rămâne ceva de înțeles pentru cititorul obișnuit, precum un sectant baptist, să zicem, pentru un creștin ortodox. Dacă însă se întemeiază pe negarea sistematică a Literaturii și, practic, pe disprețul pentru aceasta, comunitatea SF începe să semene foarte bine cu o sectă satanică profilată pe negrea sistematică a valorilor creștine. Desigur, literatura nu este Dumnezeu, iar sefiștii nu taie cocoși negri la miezul nopții. Cu toate acestea, metafora este corectă. Printre teoreticienii SF-ului au existat întotdeauna partizani ai autonomiei. Ei au modulat cu obstinație ideea că SF-ul nu se bazează pe valorile tradiționale ale literaturii și se adresează cititorilor săi pe niște căi originale. Cultura SF (un concept argumentabil, dar transformat abuziv în mit) s-a dovedit a fi teza preferată a acestor teoreticieni. Niciodată însă nu s-a spus că literatura SF trebuie să se angreneze într-o tentativă antiintelectualistă de dinamitare a limbii sub raport stilistic și chiar gramatical. Nimeni n-a susținut până acum în România că SF-ul trebuie să strângă oameni handicapați sub raportul talentului și al culturii literare. Traducerile proaste fac și acest ultim pas, încercând să împingă SF-ul afară din literatură.” (în *Anticipația. CPSF*, nr. 525) Scris într-o tonalitate ținând de retorica apartenenței la literatură, textul citat de mai sus trebuie privit în mod circumspect de cititorii acestei cărți. Metafora propusă pare însă îndreptățită, dacă admitem ideea că antiliteratura realizată prin practicarea a ceea ce literații numesc „literatură proastă” seamănă structural cu ritualurile unei secte anticreștine.

³⁸ Analizând în mod minuțios volumul colectiv *Motocentauri pe Acoperișul Lumii* (Editura Karmat Press, Ploiești, 1995), Radu Pavel Gheo nu-l apropie de poetica posmodernismului, deși ar fi avut numeroase motive s-o facă. Explicația pare a fi o anume mefiență față de concept și față de metodologia interpretativă corelativă acestuia. Observăm la acest avizat comentator o anumită atitudine „retro” față de literatură. Radu Pavel Gheo nu caută în *Motocentauri pe Acoperișul Lumii* virtuți postmoderniste ale textului, ci mai ales calități literare

tradiționale, despărțindu-se astfel, în mod tacit, de adepții ideii că postmodernismul oferă o nouă paradigmă, inclusiv în materie de critică și istorie literară. Aceștia din urmă consideră că textele lor preferate sunt întrucâtva situate dincolo de literatură, sunt „postliteratură”, amintind în această privință de poziția sefiștilor canonici. Radu Pavel Gheo nu aderă la un asemenea punct de vedere. În loc să se extazieze în fața inventivității combinatorii a autorilor, lipsită de legături vizibile cu tradiționalul talent literar, precum adepții caracterului extraliterar al sefeului autentic, el caută valoarea literară a diferitelor texte, ajungând la concluzii rezervate: „Pentru a umple spațiul ficțional și evenimentele cuprinse în introductiva *Scurtă Istorie...* ori pentru a crea impresia de unitate și continuitate, ar fi fost necesare mult mai multe texte, acoperind mult mai multă istorie imaginară. Puși să aleagă între proiectul irealizabil de a face din antologie o carte 'rotundă' și în același timp un volum cu o valoare literară incontestabilă în integritatea ei de artefact, creatorii au ales o păguboasă cale de mijloc.” (Op. cit., p. 126) Este evident că Radu Pavel Gheo reprezintă mentalitatea literaților, includerea sa în comunitatea sefiștilor fiind în bună măsură artificială.

³⁹ Mircea Oprea, op. cit, p. 367.

⁴⁰ Iată câteva referiri ale lui Matei Călinescu la conceptul de postmodernism, alese pentru darul lor de-a fi clare, dar și pentru poziția circumspectă a autorului. În *Cinci fețe ale modernității. Modernism, avangardă, decadență, kitsch, postmodernism* (Ediția a II-a revăzută și adăugită, Traducere din engleză de Tatiana Pătrulescu și Radu Țurcanu. Traducerea textelor din „Addenda” (2005) de Mona Antohi. Postfață de Mircea Martin, Polirom 2005), Matei Călinescu nu se grăbește să decidă că postmodernismul este „noua paradigmă”, socotind că este „un construct terminologic mai degrabă stângaci”, aducător de probleme în materie de periodizare. O altă rezervă se lasă întrevăzută și atunci când teoreticianul citează opinia poststructuralistă a lui Umberto Eco: „Cred că postmodernismul nu e un curent care să fie definit cronologic, ci mai degrabă o categorie ideală – sau, mai bine spus, un *Kunstwollen*, un mod de operare”. Dincolo de aceste dovezi de prudență, ne sunt oferite câteva elemente de bază ale unei poetici postmoderniste a „indeterminării” sau a „impreciziei”, din categoria „convențiilor structurale”: „o nouă utilizare existențială sau 'ontologică' a perspectivismului narativ, diferită de aceea mai degrabă psihologică pe care o regăseam în modernism[...]; dublarea și multiplicarea începuturilor, finalurilor și a acțiunilor narate[...];

tematizarea parodică a autorului (reapariția autorului sâcâitor și manipulator, de data aceasta cu o dispoziție autoironică aparte); tematizarea nu mai puțin parodică, dar mult mai deconcertantă, a cititorului[...]; tratarea pe picior de egalitate a acțiunii și ficțiunii, a realității și mitului, a adevărului și minciunii, a originalului și imitației, ca mijloc de a accentua imprecizia distincțiilor obișnuite; autoreferențialitatea și 'metaficțiunea' ca mijloace de dramatizare a inevitabilei învârtiri în cerc[...]; versiunile extreme ale 'narratorului îndoielnic', utilizate uneori, paradoxal, pentru a obține o construcție riguroasă [...].” (p. 292-293) La acestea se adaugă faptul că postmodernismul „utilizează în mod insistent o retorică a palinodiei sau a retractării”. (p. 297)

Cât privește profilul psihologic al omului postmodern(ist), sunt interesante opiniile lui Zygmunt Bauman. După ce îl citează pe Alain Finkielkraut („De acum *postmodern*, omul contemporan proclamă egalitatea dintre vechi și nou, dintre major și minor, dintre gusturi și culturi. În loc să conceapă prezentul ca pe un câmp de luptă, el îl deschide fără prejudecăți și fără excepții tuturor combinațiilor.”), Bauman afirmă că tipurile umane cele mai reprezentative pentru perioada postmodernă, a dezangajării morale, sunt vagabondul și turistul. Aceste două metafore încearcă să surprindă modul postmodern de a trăi „în trecut”: „Un lucru pe care viața vagabondului și cea a turistului nu sunt prevăzute a-l conține și cel mai adesea sunt scutite de a-l conține, este responsabilitatea morală, stânjenitoare, frustrantă, ce ucide bucuria și provoacă insomniile. Plăcerile din sala de masaj vin fără gândul trist despre copiii vânduți pentru prostituție [...] Responsabilitatea morală dispare atunci când 'toată lumea o face' [...] În lumea postmodernă, vagabondul și turistul nu mai sunt oameni marginali sau condiții marginale. Ei se transformă în tipare destinate să monopolizeze și să modeleze totalitatea vieții și întregul cotidian, în șabloane cu care sunt năsurate toate practicile. Ei sunt glorificați de corul exploatatorilor comerciali și al lingușitorilor din mass-media. Ei stabilesc standardele de fericire și de succes în viață, în general.” (Op. cit., p. 263-264)

⁴¹ În *Romanele lui Thomas Pynchon și influența acestora asupra altor scriitori postmoderni*. (<http://www.geocities.com/themaddancinggod/>) O versiune a acestui articol a apărut în revista *Ficțiuni*, nr. 4, 2001.

⁴² “A science-fiction subgenre characterized by countercultural antiheroes trapped in a dehumanized, high-tech future.”

„The word cyberpunk was coined by writer Bruce Bethke, who wrote a story with that title in 1982. He derived the term from the words cybernetics, the

science of replacing human functions with computerized ones, and punk, the cacophonous music and nihilistic sensibility that developed in the youth culture during the 1970s and '80s. Science-fiction editor Gardner Dozois is generally credited with having popularized the term.”

„The roots of cyberpunk extend past Bethke's tale to the technological fiction of the 1940s and '50s, to the writings of Samuel R. Delany and others who took up themes of alienation in a high-tech future, and to the criticism of Bruce Sterling, who in the 1970s called for science fiction that addressed the social and scientific concerns of the day. Not until the publication of William Gibson's 1984 novel *Neuromancer*, however, did cyberpunk take off as a movement within the genre. Other members of the cyberpunk school include Sterling, John Shirley, and Rudy Rucker.” (*Encyclopaedia Britannica Deluxe Edition 2004, CD-ROM*)

Referiri mai puțin neutre la cyberpunk pot fi citite în numeroase surse online. Dintre acestea, atrage atenția în mod special *The Cyberpunk Project* (<http://project.cyberpunk.ru/>), cu o tratare sistematică a diferitelor caracteristici și urmări ale respectivei orientări scripturale, inclusiv ale mișcării cyberpunk. Se poate constata că membrii acesteia din urmă, rude spirituale cu avangardiștii și cu alți practicanți ai antiliteraturii, repetă în bună măsură tipul de argumentație practicat de sefiști în legătură cu desprinderea lor de literatură. De data aceasta însă ei au avantajul că se delimitează nu de literatură, o entitate cunoscută de ei în mod aproximativ, ci de domeniul familiar al sefeurilor. Concluziile sunt interesante, mai ales prin calitatea lor de a sugera ca meritele textelor respective nu țin de virtuțile tradiționale ale literaturii: „Cyberpunk is a literary movement, born in the 1980's, that seeks to completely integrate the realms of high tech and of pop culture, both mainstream and underground, and break down the separation between the organic and the artificial.” Ca și alte comentarii din același site, conceptele de valoare literară și de talent specific al scriitorului sunt lăsate deoparte.

⁴³ Florin Pîtea, loc. cit.

⁴⁴ Cât privește performanțele postmoderniste ale sefiștilor români, un critic literar poate veni cu precizarea, de bun simț cândva, că adoptarea unor strategii narrative anumite, oricare ar fi acestea, nu duce cu necesitate la realizări notabile. El ar putea propune apoi o paralelă între romanul lui Umberto Eco, *Il nome della rosa* (1980) și trilogia lui Dan Doboș, *Abația* (2002, 2003, 2005), asemănătoare într-o oarecare măsură prin situare culturală și istorică. Concluzia ar fi că ambii autori apelează la o recuzită medievală, dar diferența

între cele două cărți este astronomică. Umberto Eco este un medievalist erudit, Dan Doboș - un jurnalist capabil să folosească unele informații despre evul mediu, dobândite din câteva lecturi grăbite. În plus, primul scrie bine, al doilea, nu. Din punctul de vedere al istoriei mentalităților însă totul este OK. Din moment ce ambii autori au publicul lor, valoarea estetică, proclamată de unul dintre grupuri, nu este relevantă și pentru al doilea.

⁴⁵ Mircea Cărtărescu, *Postmodernismul românesc*, Postfață de Paul Cornea, Humanitas, Buc., 1999, pp. 421, 422.

⁴⁶ Sorin Alexandrescu, în *Dilema*, 3-9 oct. 1997, apud Mircea Cărtărescu, op cit., p. 225.

⁴⁷ Mircea Cărtărescu, op. cit., p 218.

⁴⁸ După apariția unui fragment din lucrarea de față (în revista *Helion*, nr. 4, 2006), am înregistrat reacții semnificative, pentru mentalitatea sefistă. A ieșit la iveală faptul că admiterea dubletului sefultură/ sefist, în opoziție cu literatură/ literat, cheia de boltă a lucrării de față, are darul de a-i irita pe sefiști. Aspect foarte explicabil, dacă ținem cont de o lungă tradiție. Sefistul canonic nu poate admite ideea că nu este (și) scriitor. Nu este însă vorba despre a fi sau nu scriitor, atunci când ești autor de sefeuri. Nimeni nu-l împiedică pe autor să fie sau să se declare scriitor. Problema este că întregul mecanism teoretic al lucrării de față n-ar fi putut funcționa în absența disociației de idei propuse de noi. Admiterea ideii că există două mentalități diferite, corespunzătoare celor două grupuri sociale, s-a dovedit indispensabilă.

⁴⁹ Ibidem, p. 469.

⁵⁰ Op. cit., p. 282.

⁵¹ O aproximare în acest sens este posibilă, dacă ținem cont de legătura între încrederea modernistă în tehnologie, perfecționismul inerent al acestei atitudini și tradiția sefistă. Zygmunt Bauman oferă anumite sugestii în acest sens: "Rațiunea de a fi a societății tehnologice este dorința de perfecționare: inițial, ea a fost imaginea unui habitat ordonat, bine organizat și controlat îndeaproape, care a înlocuit hrababura naturii." (Op. cit, p 211-212) Un ideal analog a fost dominant printre autorii de sefeuri, o lungă perioadă de vreme. Privind astfel lucrurile, avem poate îndreptățirea să considerăm că preocupările posttehnologice, legate de industria informațiilor și de inserarea omului în aceasta ar corespunde unor preocupări de tip postmodernist. În același timp însă suntem obligați să constatăm că o dată cu abandonarea tot mai accentuată a preocupărilor pentru tehnologie, identitatea tradițională a sefiștilor pare a fi tot

mai periclitată. Ei încearcă să se adapteze noilor condiții, dar păstrarea unui statut de independență este tot mai dificilă.

⁵² Citându-l pe David Lyon (*Postmodernitatea*, trad. rom., 1998), Adrian Dinu Rachieru consideră, în tonalitatea sceptică a cărții sale, că telecomanda este “imaginea arhetipală a Postmodernismului”, având darul de-a amplifica “fluxul de relativitate” . (Op. cit., p. 81) Dacă așa stau lucrurile într-adevăr, înseamnă că nu numai omul postmodern cultivă acest mod de-a patina pe suprafața unei realități cunoscute mai ales prin intermediul mass-mediei, ci și autorul de texte literare.

O altă carte a lui David Lyon (*Jesus in Disneyland: Religion in Postmodern Times*, 2000) se ocupă de raportul actual dintre, postmodernitate și religie. Sugestiva metaforă a acestei relații este oferită de o întâlnire a adoratorilor lui Iisus petrecută în parcul Disneyland din Anaheim, California. Cum personajele Disney sunt probabil mai cunoscute astăzi în lume decât multe figuri biblice, constată autorul, asocierea pare justificată, dincolo de a posibilă acuză demodată de basfemie. Întrebarea dilematică este dacă mediul Disneyland trivializează credința sau o face mai accesibilă pentru cei doritorii să și-o asume. Autorul răspunde că ambele variante sunt corecte. Trivializarea credinței este reală, dar în același timp impusă de vremuri, iar biserica “nu are încotro”, trebuie să adopte modalități până nu de multă vreme blasfematorii. Atitudinea de sociolog a lui David Lyon față de asemenea realități este echidistantă, deosebită de două posibilități retorice frecvente. El ocolește apologia postmodernității, dar evită și reproșurile amare la adresa noilor vremuri, rostite în numele unui trecut superior.

Tipologie culturală

¹ Adrian Marino consideră că originea acestei situații se află în identificarea emoțională a „literaturii” cu „scriptura”: „*Originea sacră a 'scriiturii'* (conceptul de 'scriptură' are, în același timp, o valoare exemplară și simbolică), apoi a 'literaturii', mult timp asociată cu textele dogmatice și liturgice, constituie cel mai vechi și probabil cel mai tenace adversar de esență al antiliteraturii.” (*Dicționar de idei literare*, ed. cit., p. 101) Simțită ca o succesoare a textelor sacre, literatura ar avea deci un prestigiu imanent, de neclintit. De aici, statutul psihologic de „credincioși” al literaților, precum și cel de „eretici”

al sefiștilor. Cum am văzut, ofensiva antiliteraturii a ruinat în bună măsură acest mod de-a vedea/simți lucrurile. În domeniul credințelor religioase s-a produs o diversificare explozivă, iar tentativele bisericilor-mamă de a controla această tendință de fragmentare nu au succes. În domeniul preferințelor de lectură, lucrurile au evoluat într-un fel analog. Fervoarea cvasireligioasă plastic exprimată de Albert Camus pare a fi în mod iremediabil ceva de domeniul trecutului.

² Iată, mai întâi, o prezentare neutră, de enciclopedie, a fenomenului. “The designation Gnosticism, derived from the Greek gnōstikos (one who has gnōsis, or “secret knowledge”), is a term of modern scholarship. Evidence for the Gnostic phenomenon, found in the Church Fathers who opposed Gnostic teachings (Irenaeus, c. 185; Hippolytus, c. 230; Epiphanius, c. 375) and in the Gnostic writings themselves, reveals a diversity in theology, ethics, and ritual that defies strict classification. Yet Gnostic sects appear to have shared an emphasis on the redemptive power of esoteric knowledge, acquired not by learning or empirical observation but by divine revelation.” (*Encyclopaedia Britannica Deluxe Edition 2004, CD-ROM*)

³ Max Weber vorbește despre „soteriologia intelectualistă a gnosticilor”, minimalizând componenta emoțională a revelației. (*Etica protestantă și spiritul capitalismului*, ed. cit., p 78)

⁴ Apud Ioan Petru Culianu, *Gnosticism și gândire modernă: Hans Jonas*, traducere de Maria-Magdalena Anghelescu și Șerban Aughelescu, postfață de Eduard Iricinschi, Polirom, 2006, p. 146.

⁵ Ibidem.

⁶ O prezentare conștiințioasă, deși partizană, a gândirii gnostice se află în Stephan A. Hoeller, *Gnosticismul. O nouă concepție asupra străvechii tradiții a cunoașterii eului interior*, traducere de Daniela și Agop Bezerian, Editura SAECULUM I. O., Buc., 2003. Autorul adopta o retorică analogă celei folosite de propagandiștii diferitelor secte neoprotestante actuale, prezentând gnosticismul în chip de cale salvatoare pentru omul contemporan. Prozelitismul explică modul de prezentare relativ simplificator. Cartea dovedește totuși suficientă onestitate intelectuală pentru a putea fi recomandată celor interesați de un prim contact cu problematica gnosticismului. Cei doritori de aprofundare au la dispoziție surse academice, mai exacte și mai nepărtinitoare.

⁷ Ioan Petru Culianu, *Arborele gnozei. Mitologia gnostică de la creștinismul timpuriu la nihilismul modern*, traducere din limba engleză de Corina Popescu, Nemira, 1998, p., 347.

⁸ Referiri la cariera nihilismului în lumea occidentală de astăzi se află și într-un articol din 1990 al lui Ioan Petru Culianu: „*Există un mit central al Occidentului?*”, din volumul *Jocurile minții. Istoria ideilor, teoria culturii, epistemologie*, ediție îngrijită de Mona Antohi și Sorin Antohi, studiu introductiv de Sorin Antohi, traduceri de Mona Antohi, Sorin Antohi, Claudia Dumitriu, Dan Petrescu, Catrinel Pleșu, Corina Popescu, Anca Vaidesegan, Polirom, 2002, pp. 266-274. Culianu se delimitează ironic față de cei dispuși să vadă în gnosticism o cheie de înțelegere a spiritului european modern.

⁹ O referire interesantă la retorica de tip gnostic se află în *Dictionary of Socio-Rhetorical Terms*. Aici se vorbește despre retorica gnostic-manipulaționistă: „... one of seven types of social rhetoric, or in terms of socio-rhetorical criticism a specific social topic, the gnostic-manipulationist response seeks only a transformed set of relationships - a transformed method of coping with evil. Whereas the foregoing orientations reject the goals of society as well as the institutionalized means of attaining them and the existing facilities by which people might be saved, the gnostic-manipulationist rejects only the means and the facilities. Salvation is possible in the world and evil may be overcome if people learn the right means, improved techniques, to deal with their problems.” (Ed. cit.) Un exemplu ilustru de retorică gnostică este discursul lui C. G. Jung din *Răspuns la Iov*, unde Iehova, cel din Vechiul Testament, este supus unor critici sarcastice. Iată un exemplu: „Am atras deja suficient atenția asupra ciudațeniei operei de salvare întreprinse de Dumnezeu. De fapt el nu face nimic altceva, decât să salveze umanitatea de el însuși, luând chipul Fiului său. Această idee este la fel de comică, ca și vechea reprezentare rabinică a lui Iehova, care îi ascunde pe cei dreپți sub tronul său, unde desigur nu îi vede, pentru a-i adăposti de propria sa mânie.” (C. G. Jung, *Imaginea omului și imaginea lui Dumnezeu*, traducere de Maria-Magdalena Anghelescu, Teora, Colecția Archetypos, 1997, p. 259.) În esență, este vorba despre un discurs antielitist. Jung îl coboară pe Dumnezeu de pe socul său tradițional și îl instalează în subconștientul uman.

¹⁰ Iată punctul de vedere oficial al B.O.R. asupra gnosticismului: „Origen [și alții] au combătut cu vehemență sistemele sincretiste *gnostice* nu numai pentru inconsistența lor teologică, ci și pentru caracterul lor blasfematoriu și periculos din punct de vedere moral.” (Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Dicționar de teologie ortodoxă. A – Z*, Editura Institutului biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 1981, p. 189)

¹¹ Stephan A. Hoeller, op. cit, p. 169.

¹² Ibidem, p. 177.

¹³ Ioan Petru Culianu, *Gnosticism și gândire modernă: Hans Jonas*, ed. cit., p. 132.

¹⁴ Edward A. Tiryakian: *Trois métacultures de la modernité: chrétienne, gnostique, chthonienne*, în volumul *L'horizon de la culture. Hommage à Fernand Dumont*, sous la direction de Simon Langlois et Yves Martin, Les Presses de l'Université Laval. Institut québécois de recherche sur la culture, Sainte-Foy, 1995, ediția online.

(<http://www.bibl.ulaval.ca/doelec/pul/dumont/fdchap23.html>)

¹⁵ Vezi I, 4, nota 31.

¹⁶ O analiză de tip retoric, de exemplu, aflăm într-un *Web site* axat pe conceptul de toleranță religioasă (*Religious tolerance.com*). Urmărind prezentarea unor moduri de abordare a disputei de tip biserică-mamă contra erezie, observăm că diferitele variante pot fi regăsite și în minidisputa dintre literați și sefiști. Un moto semnat de Leo Pfeffer (cunoscut jurist american, teoretician al separării bisericii de stat) sugerează mai multe variante de raportare reciprocă: “...if you believe in it, it is a religion or perhaps the religion; and if you do not care one way or another about it, it is a sect; but if you fear and hate it, it is a cult.” Sunt urmărite diferitele accepții ale conceptului de cult.

A. Accepția pozitivă, teologică, exprimată inclusiv în *Oxford English Dictionary*. Cultul este o formă religioasă particulară, un ansamblu de rituri și omagii, o exprimare a devoțiunii și față de o persoană sau un lucru. B. Accepția neutră, sociologică. 1. Cultul este un mic grup religios aflat în „a state of tension” cu religia predominantă. 2. Cultul este un mic grup religios inovator și fervent, aflat în contrast cu sectele („sects and denominations”) existente. C. Accepția negativă. 1. Cea creștin evanghelică socotește că din categoria cultelor fac parte grupurile religioase cu doctrine deviate de la interpretările biblice tradiționale, de felul Mormonilor sau a Martorilor lui Iehova. 2. Cea fundamentalist creștină consideră că orice deviere de la doctrina creștină originară dă naștere unui cult. 3. Anumite grupuri de tip New Age condamnă sever unele culte recente, întrucât acestea ar practica spălarea creierelor. D. Accepția foarte negativă. Unii comentatori din mass media pun în mod automat semnul egalității între grupurile religioase restrânse și manipularea psihică a convertiților grupați de acestea. (<http://www.religioustolerance.org/cult.htm>)

Clasificarea de mai sus este interesantă pentru noi, pentru că sugerează o tipologie a reacțiilor față de o derogare doctrinară. Reacțiile tradiționale ale literaților față de sefiști se dezvoltă, în mare, într-un mod omolog.

¹⁷ De reținut, ca exemplu extrem de virulență polemică, un articol de Bruno Fouchereau, *Les sectes, cheval de Troie des Etats-Unis en Europe* (*Le Monde diplomatique*, mai, 2001). Autorul, antiamerican convins, vede în diferitele secte neoprotestante, dar și în grupările fără legături cu doctrina creștină (precum Biserica Scientologică și Biserica Unificării, condusă de Moon), amenințări periculoase la adresa bisericilor europene tradiționale, dar mai ales a spiritului european. În opinia sa, sectele sunt organizații specializate în manipulare mentală și aservire psihologică, având scopuri lucrative evidente. Printre scopurile acestora ar exista și mondializarea, impunerea valorilor americane peste tot în lume. Sectele cele mai dezvoltate dispun de importante resurse financiare, fiind deținătoarele sau asociatele unor importante imperii mediatică. “C'est Big Brother qui frappe à la fenêtre de votre écran...”, încheie Fouchereau.

(<http://www.monde-diplomatique.fr/2001/05/FOUCHEREAU/15215.html>)

În contextul lucrării noastre, ar interesa în special scientologii, coagulați de o doctrină fără legătură cu religiile tradiționale (criticii respectivei secte o numesc credință “fără Dumnezeu”) și cu o mitologie de tip science fiction, inventată de L. Ron Hubbard, inițial autor de sefeuri. În așteptarea unei cercetări sistematice despre asemănările dintre alegerea scientologiei și preferința pentru sefeu, ne limităm la observația că fervoarea cvasireligioasă a scientologilor, în mod esențial atee, obținută inclusiv prin tehnici complicate de manipulare psihică, ar putea fi socotită o rudă a preferinței (pătimășe) pentru sefeuri.

¹⁸ Există și o comunitate mondială a sefiștilor, cu organe de conducere, întâlniri periodice (convenții) și posibilități de înregimentare oferite, teoretic, tuturor autorilor de specialitate. La evenimentele organizate de comunitatea mondială participă de regulă un număr limitat de sefiști români proeminenți, dar și fani ai genului. Pentru perioada de dinainte de 1990, performerul în domeniu este desigur Ion Hobana, probabil urmat îndeaproape de Alexandru Mironov. În acțiunea lor de plasare și de menținere pe orbitele înalte ale sefeului mondial, ambii au fost ajutați în mod semnificativ de pozițiile lor politice și administrative extrasefistice și, fără îndoială, de talentul special al întreținerii unor relații interumane.

Spre deosebire de grupurile religioase sectare, neoprotestante sau extracreștine, bazate pe o disciplină de fier, unde cutumele permit eliminarea unor neconformiști, în comunitatea sefiștă lucrurile sunt mai neclare, efect al situației de cvasiscriitori a sefiștilor. La noi, probabil și pe plan mondial, un autor de sefeuri își consolidează statutul de membru al comunității sefiste, dar în

același timp obține și o anumită consacrare în calitate de scriitor pur și simplu. De aici, o anumită ambiguitate de statut, evidentă la autorii români de sefeuri. Conformarea lor față de eventualele cutume ale comunității este facultativă. Acest aspect scoate la iveală structura fluidă a comunității sefiste, rezultată din hibridarea unei uniuni de creație cu o asociație bazată pe asumarea unei credințe religioase. De semnalat și un fenomen discutat de noi anterior. Cel puțin până în anii din urmă, când lucrurile au început să se schimbe, comunității sefiste din România “i-a făcut bine” să includă sau măcar să asocieze personalități/personaje afirmate în lumea literară. Apare încă o deosebire față de comunitățile neoprotestante. La acestea din urmă, calitatea de membru nu suportă nici-o ambiguitate.

Statutul real al comunității sefiste mondiale poate fi dedus prin prisma constatărilor de mai sus. Evoluția “familiei globale” a sefiștilor pare a se petrece de asemenea în modul ambiguu ilustrat de sefiștii români. Întâlnirile sefiștilor din diferite țări seamănă cu acelea ale membrilor unei anumite secte, dar au și o aură de gratuitate împrumutată din viața literară. În același fel poate fi înțeles prozelitismul. Acesta nu merge niciodată atât de departe în materie de rigoare cu acela din diferitele secte religioase. Cum se vede, paradoxul sefist al apartenenței și, simultan, al neapartenenței la literatură își pune pecetea și asupra relațiilor dintre sefiști.

¹⁹ În afara lui Mircea Cărtărescu, în mod evident socotit de mass media singurul scriitor român important al anilor din urmă.

²⁰ “...în religiile creștine [predica] are o semnificație cu atât mai mare cu cât componentele magic-sacramentale sunt tot mai complet eliminate. De aceea acest lucru se petrece în cel mai înalt grad în cadrul protestantismului, unde conceptul de preot este în întregime înlocuit cu acela de pastor.” (Max Weber, *Etica protestantă și spiritul capitalismului*, ed. cit., p. 84)

²¹ Op. cit., p. 81.

²² Ibidem, p. 155.

²³ Apud Joseph Mitsuo Kitagawa, *În căutarea unității. Istoria religioasă a omenirii*, traducere de Claudia Dumitriu, Editura Humanitas, Buc., 1994, p. 241.

²⁴ C. G. Jung, *Imaginea omului și imaginea lui Dumnezeu*, ed. cit., p. 14.

²⁵ „... elementul vital, rostul existențial al UNICului este informația. Orice experiență de viață specifică, încă neînregistrată îmbogățește tezaurul său global, și prin aceasta banca de cunoștințe a Conștiinței Universului, lărgind baza de decizie, câmpul de formulare a legilor și principiilor UNICului.”

(Mandics György, *Enciclopedia Ființelor Extraterestre. I. Humanoizi și Pseudohumanoizi*, Editura S.C. S. Ivan Krasko, 1996, p. 136)

²⁶ *DICȚIONAR SF artiști plastici • autori • edituri • mass-media • motive • personalități*, ed. cit, p. 187.

²⁷ Numeroasele referiri la această cultură țin, în mod previzibil, de trei orientări.

Susținătorii, omologii sefiștilor în materie de preferință necondiționată, vorbesc despre extraterestri ca și cum aceștia ar exista realmente, iar mărturiile despre ei ar fi cu totul demne de încredere. Ei dezvoltă o mitologie complicată și interesantă, chiar pasionantă pentru fani. De exemplu, ei susțin că evoluția genetică a rasei umane “ar fi fost supervizată de extraterestrii cenușii de pe Zeta Reticuli. Aceștia au efectuat numeroase modificari genetice asupra oamenilor începând cu epoca primitivă în scopul de a crea o rasă mult mai inteligentă atât din punct de vedere spiritual cât și material.”

(www.civilizatii.extraterestre.go.ro/articole/religie.htm)

Autorii necunoscuți citați mai sus oferă cititorilor de limbă română numeroase informații. Aflăm că printre personalitățile românești din domeniu figurează Ion Hobana, Harald Alexandrescu, Alecu Marciuc și Ion Țugui. Aspect interesant, aducător de zâmbete condescendente pe fețele celor înclinați spre rigoare științifică, alături de persoane reale, figurează și un personaj fictiv creat de Ion Țugui, Conte Incappuccio: “Personalitate din domeniul ezoterismului românesc, care dezbate diferite subiecte legate de astrologie, extraterestrii, etc. în cadrul revistei Lumea Misterelor. Ion Țugui a scris o carte ‘Șapte ani apocaliptici’ în care sunt incluse informații furnizate de Conte Incappuccio, care susține că a fost în Shambala. El a intrat în această lume misterioasă din interiorul Pământului prin Tibet. Aflăm din această carte că multe din așa-numitele OZN-uri vin din Shambala. Această idee a fost expusă de multe personalități ale ezoterismului mondial.” (Ibidem) Se menționează totuși, cu onestitate, că ideile din cultura *alien* îmbină știința cu religia. “Civilizații extraterestre” este un site cuprinzător. Cine dorește să aprofundeze și mai mult problema are la dispoziție o profuziune de referiri, mai ales în limba engleză.

Există și susținători ai unei orientări opuse. Aceștia adoptă tipul de retorică amintit de noi în legătură cu sectele (cvasi)religioase și arată că *alien culture* este periculoasă, în sensuri ușor de dedus. Este o dispută analogă celei detaliate de noi în legătură cu (non)apartenența sefeului la literatura autentică. Un exemplu posibil, ales la întâmplare, este referirea critică a unui lider adventist la personajul lui Ion Țugui, Conte Incappuccio. Acesta este meprizat, între altele, pentru bunăvoința sa față de ortodoxie... Ca și în cazul

altor dispute pe teme religioase, discuția alunecă în domeniul infinit al preferințelor subiective.

(<http://www.intercer.net/buletine/biserica/29032002.htm>)

Sefistul român până la 1990

¹ Brian M. Stableford, *The Sociology of Science Fiction*, ed. cit., p. 81.

² Ibidem, p. 40.

³ Pierre Bourdieu, *Despre televiziune*, urmat de *Dominația jurnalismului*, ed. cit, p. 42.

⁴ Ar fi eronat să credem, pe de altă parte, că literații nu sunt încurajați de oficialitățile comuniste. Uniunea Scriitorilor, o instituție bugetară, oferă condiții materiale mulțumitoare membrilor ei, precum și unui număr nedeterminat de persoane cu preocupări literare. Editurile, revistele literare și de cultură plătesc drepturi de autor, tot din bani de la buget. Disidenții anticomuniști apăruiți printre membrii marcanți ai Uniunii Scriitorilor sunt, fără excepție, persoane stipendiate de statul comunist. Așa stând lucrurile, eventualele ironii la adresa sefiștilor și a convențiilor lor patronate de CC UTC sunt poate îndreptățite, cu condiția să nu aparțină literaților.

⁵ Francis Fukuyama, *Sfârșitul istoriei și ultimul om*, traducere de Mihaela Eftimiu, Paideea, Colecția Gândirea Nouă, 1992, p. 310.

⁶ Vezi I, 2, nota 16.

⁷ *Omul secolului XX*, volum coordonat de Ute Frevert și Heinz-Gerhard Haupt, traducere de Maria-Magdalena Anghelescu, Polirom, 2002, p. 12.

⁸ Pierre Bourdieu, *Regulile artei. Geneza și structura câmpului literar*, ed. cit. p. 183.

⁹ Disputa respectivă continuă până astăzi și va înceta probabil atunci când principalii protagoniști vor dispărea fizic. Un episod al ei este discuția despre „generația expirată”, din 2006. Inițiatorii ei propun trimiterea la lada de gunoi a istoriei literare a unor autori din gruparea de la „Luceafărul”. Punctul de vedere al lucrării de față de împiedică să adoptăm o atitudine partizană. Drept urmare, nu vom deveni prea vitriolanți la adresa protocronismului, mulțumindu-ne să constatăm că este vorba despre o retorică distinctă, probabil condamnată. Campionii antiprotocronismului, din gruparea prezidată de „România literară”, adoptă o altă retorică, bazată pe susținerea altor autori. Astăzi, în 2007, este greu să nu le dai dreptate, o obiecție posibilă fiind

menționarea faptului că și unii dintre autorii promovați la „România literară” nu sunt chiar atât de valoroși, fiind „umflați” din rațiuni explicabile. Pe de altă parte, unii autori din gruparea de la „Luceafărul” este posibil să fie scriitori buni în felul lor, chiar dacă au cochetat pe vremuri cu protocronismul. Pe scurt spus, orientarea politică nu garantează și nici nu interzice talentul literar.

Ar mai fi de adăugat un amănunt interesant. Am avut ocazia, ani de zile, să-i urmăresc la lucru pe conducătorii revistei „Luceafărul”, înainte de 1990. Unii dintre ei publicau numeroase poezii patriotice, ne semnificative estetic. Volumele lor erau laudate de criticii din gruparea revistei. Ei bine, în anumite ocazii până și respectivii autori lăsau impresia că sunt suficient de lucizi pentru a realiza că textele lor sunt o jurnalistică repede perisabilă, practică de regulă pentru păstrarea unei poziții administrative avantajoase. Sub raport moral, ei își asumau o poziție abominabilă, laudând un regim politic odios, dar nu erau străini, fie și într-un mod vicios, de mentalitatea definitorie a literaților, întemeiată pe credința în valorile estetice autentice.

¹⁰ Pierre Bourdieu, *Economia bunurilor simbolice*, ed. cit., p. 78.

¹¹ Mircea Oprea, op. cit., p.552.

II Neosefiști, neoliterati

Noul context politic

¹ Loc. cit.

² Amănunte despre activitatea sefistică a revistei *Știință & Tehnică*, în *Dicționar SF*, ed. cit., pp. 8-10 și 12-13. Dincolo de promovarea unor idei neocomuniste, impuse poate de oficialitățile reprezentate de Alexandru Mironov, revista condusă de Ioan Albescu are, fără îndoială, merite pur sefistice.

³ Referiri la formele de organizare ale sefiștilor români după 1990, în Cătălin Ionescu, *Scurtă istorie politică a SF-ului românesc* și mai ales în George Ceaușu, *Organele organizării*.

⁴ <http://www.avangarda.bn.ro/pages/editorial/editorial.php?art=25>

⁵ O posibilă excepție este Dan Doboș, autorul amintitei trilogii. Acest autor trebuie însă să devină cu adevărat prolific, pentru a putea fi încadrat cu îndreptățire în categoria profesioniștilor. Cum știm, sefiștii occidentali scriu și

publică foarte mult. Este una dintre regulile de fier în materie de literatură populară.

⁶ <http://www.dilemaveche.ro/index.php?nr=115&cmd=articol&id=734>)

⁷ După 2000, contestările de tip antiliterar cunosc o etapă distinctă, străină de orice patimă. Istoricii mentalităților constată la rece că “absolutul literar” este un mit de origine romantică, astăzi demodat. Pentru o asemenea orientare, este interesant ciclul de texte online *Histoire des mentalités et cultures françaises*, de Dolores Toma. Iată un citat semnificativ: “Paul Zumthor, par exemple, affirme que la littérature, qu'il met d'ailleurs entre guillemets, n'a été ‘identifiée comme classe particulière de discours qu'à partir du XVIIe siècle’ [Parler du Moyen Âge, 1980]. Auparavant, les textes de toutes sortes baignaient indifféremment dans une heureuse communauté: adaptations, traductions, gloses, postiches et pastiches, lettres et relations, poèmes et almanachs, opuscules savants et écrits pornographiques, essais philosophiques et romans fabuleux.” Se pare că în actualitate se tinde spre o reciclare a ideilor medievale despre text. Un semn ar putea fi considerat faptul că istorici și teoreticieni literari renumiți renunță la vechiul lor domeniu, pentru a se ocupa de istoria mentalităților, unde literatura este doar o varietate de text printre altele. Dintre aceștia, Dolores Toma îi citează pe Paul Zumthor și Tzvetan Todorov. La noi, o cotitură asemănătoare a încercat Adrian Marino, în ultimii ani ai vieții sale.

(<http://www.unibuc.ro/eBooks/lls/DoloresToma-Histoire/index-down.htm>)

⁸ Folosim acești termeni doar pentru a sublinia mai pregnant o mutație de mentalitate.

Neosefiștii și ideea de literatură

¹ Ion Manolescu, *Videologia. O teorie tehnoculturală a imaginii globale*, Polirom, 2003, p. 99.

² Ibidem, p. 71. Cităm dintr-un text de popularizare, suficient în contextul de față: „Fractalii sunt obiecte geometrice neuniforme, fragmentate, cu proprietatea că o parte din respectivul obiect se aseamănă foarte mult cu obiectul mare (sau privit de la o scară mai mare).”

(<http://iuliasaplacan.bravehost.com/fractalmain.html>)

³ Ibidem, p. 108.

⁴ Ibidem, p. 174.

⁵ Bogdan Aldea, *WORLDS IN THE MAKING. Science Fiction between Fabulation and Mannerism*, ed. cit, p. 220.

⁶ Ibidem, p. 217.

⁷ Dintr-un comunicat online adresat sefiștilor români de către Horia Nicola Ursu, în aprilie 2007, aflăm amănunte despre o structură semiprofesională privată, menită să reconstituie o anumită instituționalizare: "AtelierKult se dorește a fi un site-cenaclu de literatură fantastică, SF, horror care se adresează tuturor celor pasionați de aceste genuri. Acest site își propune să ofere scriitorilor, criticilor și editorilor un spațiu de intersectare neutru, ușor accesibil, lipsit de inhibiții. Grupul Kult, care a constituit modelul pentru acest club de lectură, activează începând din primăvara anului 1998, membrii de bază fiind bucureșteni. Cele trei antologii de grup publicate pot fi considerate un succes, limitat în principal de lipsa de timp a membrilor. AtelierKult este un site privat, non-profit, pe care inițiatorii săi doresc să-l gestioneze într-un mod cât mai pragmatic, profesionist și impartial. Administratorii cenaclului au dovedit până în prezent că dețin forța financiară și organizatorică necesare antologării, publicării și distribuirii rezultatelor literare de calitate - evident, toate acestea la o scară relativ redusă. Primul dintre scopurile noastre este acela de a edita anual un volum bazat pe creația membrilor acestui atelier. Cel de-al doilea țel constă în facilitarea formării și/sau dezvoltării scriitorilor pe termen lung într-un mediu concurențial și productiv. Al treilea obiectiv are în vedere apropierea pe baze strict profesionale dintre categoriile menționate anterior: scriitori, critici și editori." Premiile Kult, aflate în 2007 la a doua ediție, îi recompensează pe prozatori, comentatori de gen traducători și editori. Premiul "Omul anului" îi este acordat lui Michael Haulică, cel mai popular "guru" sefist al momentului. În comunicat sunt menționate și o seamă de edituri interesate de fenomenul F&SF.

Sefiștii din Timișoara dețin structuri organizatorice asemănătoare.

⁸ Sunt semnificative „Cele zece reguli pentru buna funcționare a unei comunități virtuale”, document apocrif, lizibil pe unul dintre forumurile de discuții online ale sefiștilor români:

„1. Desemnarea unuia sau mai multor moderatori care cunosc bine domeniul respectiv, precum și restul [?!].

2. Capitalizarea pe o practică anterioară (ideal una socială) care încurajează ideea de comunitate.

3. Delimitarea drepturilor și obligațiilor membrilor.

4. Lansarea săptămânală a unor teme de discuție care să fie comunicate din timp. Membrilor li se vor supune atenției articole legate de tema în discuție sau noi subiecte.

5. Construirea unei identități puternice care le dă un scop membrilor.

6. Stabilirea regulilor de includere astfel încât să se înțeleagă cu ușurință ce este o comunitate.

7. Informația să circule la nivel global. Aceasta permite replicarea ideilor bune la distanță.

8. Crearea “reciprocității seriale”. Adică: membrul A poate să îl ajute pe membrul B și acesta îl va răsplăti ajutând un alt membru. Echitatea cerută membrilor comunității se obține pe termen lung.

9. Utilizarea de simboluri, mituri și povești pentru a crea și susține valorile comunității. Toate contribuie la coeziunea comunității, chiar în pofida dispersiei globale a membrilor comunității.

10. Administrarea elementelor de asemănare în așa fel încât membrii să aibă un sentiment de familiaritate.”

În mod semnificativ, scopul literar nu se regăsește, deși documentul este adresat sefiștilor